

Aditza indartuteko “egin” galdegaiaren erabilera

Eneko Barrutia

Bilboko Hizkuntza Eskola
eneko_barrutia@hotmail.com

Abstract

In this article the author analyzes how the verb is emphasized when it is the galdegaia (inquired element) in the sentence. The main way of emphasizing the verb is using a periphrasis with the verb “egin”. The author offers examples from three different areas in order to take into account geographical differences as well. The corpus studied includes areas of Mundaka, Zamudio, and the valley of Arratia. At the end of the article the author draws some provisional conclusions, while awaiting to make a more comprehensive description after gathering more data.

Laburpena

Artikulu honetan aditza galdegaia danean zelan indartzen dan aztertzen da. Horretarako bide nagusia "egin" aditzagaz eginiko perifrasiak da. Hiru eskualdetako adibideak imini doguz desbardintasun geografikoak be kontuan hartu daitezak. Aztertutako corpusak Mundakakoa, Zamudiokoa eta Arratialekoa izan dira. Artikuluaren amaieran behin-behineko ondorio batzuk atara doguz, datu gehiagotz deskribapen osoagoa egin ahal izan arte.

Berba gakoak: galdegaia, sintaxia, dialektologia.

1. Sarrera

Artikulu honetan galdegaia edo aditza indartuteko erabilten dan “egin”-en erabilera argitu gura izan dot. Hiru corpus arakatu dodaz honetarako: Juan Manuel Etxebarriak argitaratuko *Gorbeia inguruko Etno-Ipuin eta Esaundak* (adibideak imini orduan “Arratialedea” izenez aitatuko dana), Iñaki Gaminderen *Zamudio berbarik berba* (“Zamudio” moduan agertuko dana) eta nik neuk eginiko *Mundakako arrantzaleen jakintzaren lexiko eta enziklopedia* (“Mundaka”) tesiko corpora. Ahozko testuak dira hirurak, grabazioen transkripzioak. Guztiz irakurriko corpora 1.400 bat orrialdekoa da.

“Egin” aditzak erabilera ugari daukaz baina hemen “etorri egin da” eta “etorri da” oposizioan egon leitekezan adibideak baino ez dodaz imini gura izan, noiz erabilten dan “egin” galdegaia adierazoteko, eta noiz erabilten ez dan esaldiak edo kontestutak beste esangura batzuk hartzean dituanen. Datuak batzea ez da beti behar automatikoki bat izan, askotan, batez bere “egin” bako esaldietan, interpretatu egin behar da aditzaren aurrean ezer egon ezkeror galdegaitzat hartu leiteken edo ez, eta abar. Ahozko testuak dira eta pausak eta intonazioak garrantzi handia euki leikie baina ezin entzun izan dodaz honeek. “Egin”-dun gehienak hementxe dagoz, gero aitatuco diran salbuespen batzuk izan ezik. “Egin” bakoak, dudazkoak edo askotan agertukoak, batzuk kendu egin dodaz.

Esaldiak ikusi eta gero ondorioetan ikusiko dan moduan semantikeak eta sintaxiak, bitzuk dabe zeregina garrantzitsua hemen. Berez

desbardintasun semantiko bat dagoen arren sintaxiak muga batzuk imini daroatsoz “egin” agertuteari. Euskal sintaxiaren ikerketa hau oinarritzkoa da hizkuntzan daukan frekuentziagaitik eta adierazkortasunagaitik. Lehenengo “egin”-dun esaldiak aurkeztuko dodaz, “egin” bakoak gero eta ondorioak amaituteko.

2. “Egin”-dunak

Abantau. ZAMUDIO: Sarriten abanteu ingo eurien arek, kafe utze, akordeta sara? -39

Aberiau. MUNDAKA: [se nos ha averiado el motor] motorra aberidxa da, motorra aberidxa da... edo alrebes, aberidxa eĩndxe motorra

Agertu. MUNDAKA: au tapata oten da, da, mari daue- urabera dauenin agertu itxen da

Agindu. MUNDAKA: aitxasantu(k) neure edadi dako, da mundun agiĩdxu itxen dau / ZAMUDIO: danerik ekarte seitusen, ta gero agindu eite akon urrungoan datorrenean be -164

Aguantau. ZAMUDIO: bakotxak aguanteu iteuen arik eta kintetatik mogidu artean -229

Ahaztu. MUNDAKA: bai, astu eitxen dxastas gausek eta, bakixu... / billaue, billaue, astu eitxen dxastes e gausek eta / onetie... ixenape astu eitxen dxastas da Jesus! / millabarrika bi... Astu eitxen dxastas berba batzuk, astu, bakixu, urtie / akordora otorte dxastienien, bakixu astu eitxen dx- , apunta [- ba akordaten basara-] astu itxen dxas-da. Oiĩ estaku lengo- / lirdxue selan deitxuten tzoye... ño! Astu itxen dxast / Ermú. Astu itxen-ya, bakixu, esabiltzaseles or- astu itxen (da), astu, Ermu / selan deitxuten dxatzo?... astu itxen dxast gausak-eta / biristune, atunepe okitxen dau.

Astu eitxen dxast e gausek-eta / Jesus!.. astu itxen dxast, burue.. / Atxiñe, ataten sin mariek, i- i(re)targias, epatias, en la epata, dxakiñdxo nik ataten baye oiñ astu ein dxast / Ixenapakigu baye astu itxen da / atxiñe asko atrapate san olaku amen, sarikas-da, billaue.. burun okitxe su ta, astu itxen da / ZAMUDIO: oin jenteak mortzillek iten yakin bestaki te, aistu in dakie emen geyenari -52 / Umeantzako liburue aistu in dat -107 / labrantza baten bixi ixi nas beti ta aistu in daten -125 / Euskeras iten aistu in dako -267 / gero be giau ixen da baye niri aistu in dastes -301 / Aistu in dat atea ixitea -310 / ARRATIALDEA: orrik kontuok o erlestarra edo kurebioan ausgie(k)p(b)año min geao iten dau sarriten, gero denporeagas aistu iten dire baye. -148

Aitu. ZAMUDIO: Orrek aitu in dost -267

Akabau. MUNDAKA: antxobin kosterie akaba eitxen da, e junion / oiñ kala txikidzek, barruko káletan sausenien, kalak igual ba ordu bi txa erdigas da irugas da akaba eitxen di ta birá ein bi su / Ba itxastxakurre dau, beste bat, bueno errasi akaba eiñdx e? / esatiles e lumie fin-fiñe. Oiñ ori errasi akaba ein san / Auri be, amen errasi kasi akaba eiñdx, bai, marraixuna bai / [- da ondiño badaus orrek?] es, ori errasi akaba eiñdx amen, ori errasi akaba eiñdx / ZAMUDIO: ba fasil bixi edo estai pa ser, akabe i usen diruek -209 / ARRATIALDEA: D'ori liñoan kante ori bera(k)tx(y)akin auen, da, asi sen da akabau iten yakon arin -159 / Baia Orduñera eldu orduko susiek akabau in yakiesan -294

Aldatu. ZAMUDIO: estako gustetan lurreri beti geuse batas ibilteri pe, aldatu ite akon aldatu esate akon -129 / ARRATIALDEA: Uin i bateko bolanderatireala besteko amabietako matzak, aldatu in dire usedioak -140

Alperrik galdu. MUNDAKA: káletan galdu be bai apaidxuk eta an e, an e.. bueno! alperrik galdu eiñdx, kala(k) gustidzek

Altzau. ZAMUDIO: Altza ite san, sera arineaitik -133 / Jeneralean ondo badau beye, bere ardureas altzeu iten da -174 / Subilek eta sartute oten diren serak ortzak, olan mokile altzeu iten dotzue -185

Amaitu. MUNDAKA: txibidxi kostara otorten da e febreruen otorten da ta gero ya mayetzerako ya amaitxu eitxen da / len atrapatzen san ori errasia, amaitxu eiñdx, errasi amaitxu eiñdx / [- batzuk estakidxe Bermion, gitxi ikusiko da ori arraño esta?] len oten san, oin akaba, amaitxu eiñdx / mártxako arraño. Orrek amaitxu sin, atxiñe ixeten san ori, áideko arraño ta, amaitxu eiñdx

Amatau. ZAMUDIO: oin be badaus farolak, kristelagas da, se axeagas amateu iten dire -75 / ARRATIALDEA: Joan i sen besteren bat kueban

aurrera t'aurrera argiegas d'amatau in yakon argie axe faltan edo ta: 250 / or ser yaoan etxakiagu, or argie bere amatau itok -250

Animau. ARRATIALDEA: Bata bestean arrimuen begiepe alimau in yakiesan. -120

Apartau. MUNDAKA: [- balleni be nobli dala, etxadi iñdx bakosu ba..] ba aparta eitxen da / ZAMUDIO: Ba deskuidetan basintzen galtzea asie te iñon ikusten basendun obea, artze sendun baye ostentxean norbera tekona se aparteu iten dosus botan dosus serera -148

Aplastau. MUNDAKA: Orrek txirlak esetuten tas, die fin-fin-fiñeti orrek, da, aulan eiñ dxa aplasta eitxen die / korrenta aldera básues eitxen da, sari be, sari be baixutu geidxau, aplasta eitxen da, aplasta eitxen da

Aprobetxau. ZAMUDIO: Ori atea lenaukoa da, t'ori aprobetxeu in san -71

Apuntau. MUNDAKA: E, berba ein barik e gure basu apunta ingu

Apurtu. MUNDAKA: Korala, bakixu korala selan den e, materidxala, apurtu eitxen da ori / se apaidxu asko itxi du onduan, señaile kanderutan e an apurtu eitxe san apaidxue / Egun gustidxen e? Egun baten. Gero apurtu itxen da konpañie / ZAMUDIO: Yosteko makiñea apurtu in da -66 / Kantaruek apurtu in doas sarri nik eta -76 / Egurrerako masetea egurrekoa dana, se burniskoak, iten deu apurtu, burnisko malluek apurtu iten deu -165 / ARRATIALDEA: Ba gaur gauberorduko oni(k) kanpoak nitanak apurtu ingodas! -161 / d'agas uregas egosi esketiño gastaña gosoago, da, apurtu esan iten, da bestera, apurtu iten da, sabaldu iten da esta, -175

Areatu. ARRATIALDEA: edo erri sekorrak biek San Juan egunean yayokoak, aikas areatu itauden errekea laminek (g)altzeako. -170

Argaldu. ZAMUDIO: Ori argaldu in da -269

Arrankaldu. ARRATIALDEA: intxaurre elduten asten danean ganeko mintze arrankaldu iten yako -138

Arraspau. MUNDAKA: Dakolakon e asala, selan esangotzupa, ño!, arraspa eitxen dau asko / arraspie, órrotzakas eiñ e, sartun e kórtxo bateri, edo ol bateri, da arraspa itxen san

Arreglau. ZAMUDIO: oin ba klaro arregle in du bakotxak ba -70

Arteztu. ARRATIALDEA: Ulleape artestu in yakosan -229

Askatu. ZAMUDIO: Esiyosu ukutu orreri se askatu ingo dosu ori barriro -270

Astindu. ZAMUDIO: Oya be astindu iten da -270

Atera. *ARRATIALDEA:* kapa bat arri te kapa bat iketz edo egur d'olan, da ba ines ines yoate sana bieti atera ite san baye etzan ain karea garbie -104 / entierrez yoateagas be naiko in dok eta mesea be atera in dotzepa? -110 / Seinbet eta txondorra luseago in, gorago eroan a egurre da gero atzanean a atera iten yakon -201

Atrapa. *MUNDAKA:* Uraberiek, artun da berak eruten tzon sillora, bai. Da, atrapa ei bien, urabera bat ume bigas, bai, atrapa ei bien e, sillun barrun atrapa bien

Ausigi. *ZAMUDIO:* Etzetik urtekeran txakurrek eusigi in dotzo -279

Azo. *ZAMUDIO:* Orreri dana yan aso in dotzie -270 / Orreri etorri ason ingotzie -270

Bajatu. *MUNDAKA:* e arrankada bat edo bi dxa bonbona baja- bajatu itxe sien, bay gero, bete eitxe ban

Bapeztu. *MUNDAKA:* Amen pasa dena da, arraintzalipe bāpestu ein gara gu

Batu. *ZAMUDIO:* estomague au urdille batu eiteuen ta turetzu suabe -35 / Mantzeline asko ibilte san, batu ite san Karmen ingeruen batzea san -137

Bazkaldu. *ZAMUDIO:* Au bearra in ostean beskaldu ingu -309

Behar izan. *MUNDAKA:* gero, eitxeko, plegá, kosturi-txeko, desein, deseñ ein bixu (lenengo) / ba, etzu atrapatzen baldik eta ein bixu korrostu, korrostu, bai, korrostu ein bixu beste saídxa / dana etorten dales nástien. Ori aparta ein bi de da gero káwatan imiñi txe... / atunetako txarra ixeten da, pega eitxen da, da kendu ein bi-xaten tzoen enbarkasiñuri alan edo-lan kendu ein bi-xaten tzoen / popadan básues ba errie ein bixu, gedxau, boltzi formateko. Da, básus ankerara ba istutu ein bixu, ankerara dxuteko / ekarko dau igual.. cebadera, uno. Au topa ein bi da / onepe eiñ ein bi die.. / sondaten da momentun baye, len e, "sondá ein bi du" / baraten edo enkallaten enbarkasiñue, "enkalla ein bi du" / segun se iñdxar, enbarkasiñu-motorrak, segun se iñdxar motorra(k), da tamañue, sarina. Se a ekarri in bi da arrastan / Da badaus e, badaus esakerak, ba akorda ein biar / bai obra de puertok okitxe ban arek, da paga ein bi-xete san e-, onetaiko bat e / igual ba ordu bi txa erdigas da irugas da akaba eitxen di ta birá ein bi su / Bira eitxen gendunien, a txakurre, amarra ein bi-xete gendun / Da "erremorka omon bi tzagu" da, esan tzuten moduen, da bestik(esaten-) "erremonga artun in bi tzagu" [kasu honetan "erremorka" ez da galdegaia bigarren kasuan, emon eta hartu kontrajartzeko] / [- baye "enbarga bi du"?] enbarga bi du ba ama-, enbarga ein bi du, seiñ e, béli dxo / [- da "errixe bi du" esaten da?] bai, bai errixe ein bi da / Errixe ein bi du tripie. Oiñ

esaten dauina "hay que apretar el sinturón", a auri, errixe ein bi du / [- "tenemos que cambiar" selan esaten da? "tenemos que cambiar de sitio"] ameti dxun ein bi du, beste leko batera. Ametik dxun ein bi du beste leko batera / es saka niri, "es saka niri", se ondoko arridxe esta ori. Ondoko arridxe atrapa ein bi da must eiñdxe / aunek karrí bi dus, karrí ein bi dus, erun ein bi dus lóidxara edo / Da igual e ordu bi txa erdidxen ya bira ein biar, se, edo arridxe, edo urandidxe okitxe sendun da bira (ein biar) / "e! Koti dako onek gero, da au e kendu ein bi da" / da espasun atrapatzen arrañik ba dxan ein bi da / Baye suk e beste enbarkasiño bateri emoten batzazu seure erremorka, a erremorka be paga ein bi tzu / *ZAMUDIO:* Makineagas apurtu in bixite san, iminte sendusen askan e, lenau jo in bixite siren, aplasteu -57 / Raspeu in biosu tximinea, kateagas edo seuser garbitu in bixete seuntzen -75 / eta ayek papelak pageu in bixite sien -87 / ori ya kunplidu in bixite sendun -89 / bein gorpu bet paseuesko a bideari errespeteu in bixite akon len -98 / ta gero olan ba, itxi in beaixen nendun -109 / ba andi seuser ba paseu in bear ta orrek ataraten deure txorkoak eta basea -118 / Gero esan ongo lekuri ta nonora atara in bear -125 / saltzeako aparteu in beada -140 / Kinpullea, gorrie edo surie kiskelduten badatzu, a ya kendu in bea dosu -140 / Txakoline ondo oteko goso oteko, matza eldu in beada ondo -143 / ori sartu in biotzesu barrure -171 / edo batararioak edo etzean yosi in bitzesu -171 / arik eta inderka akabeu artean, yosi in bi tzesu -171 / Ori geixoa da, ori ya bakune in biosus sakuteagaitik -173 / ta gortea garbitu in bea da -173 / altzeu txala in te atoan altzeu in bea da -174 / txakurrentzako be lumetu in bea da ta esteu meresidu -178 / Eskudela klaro, imin in bea dako sera, se estoari esan dosun moduen areari be imini in bea dako, formea emonda -183 / a aspigarretara ixin san bota, seatu in bixite san -192 / da gero ebei, ta findu in bear e, kutxille bateas -193 / Tankarrak gorde in bea dire labasue iten danerako -196 / eta klaro an pageu in bea ixete san -202 / Bildur gitxiao eureka yoateko se bitarteti yoan ein bixite san da -236 / Solte estakion amarreu in bixite san -268 / Lantzen bein egostu iten dako ta sertu in bear, garbitu in bear -275 / Gixondu iteko eskondu in beako deu -280 / baye bearra da andie se tapeu in bia da -282 / da etzean esin mantenidu, da aititek eta amamak martxeu in biar -290 / ta arek mudeuek esteure balio sertzerako arek aparteu in bear -291 / Baye niri Amagoiak serbidu in biost -295 / ori yakin in beada nik estakit ondo -299 / Len artoa yorraritu, eta atxurreas paseu in bixeten sendun -299 / Karea, ekarri in bixite san Bilbotik -300 / Agoan lelengo berbea berotu in bea da, esan in ordureko -309 / Gastañakie ixete san sera ta, ebei in bixite sien beratan eukite ta -345 / Josus, ikusi in biu baye aber ser dauen ba! -413 / Selan ekingot kontus su tekostesu te, ikusi in

bea du -413 / *ARRATIALDEA*: Txarrena, ba, sarriten bapaño geao apurtu be iten yakun aterakeran, baye tire, esegoan beste modurik eta konformau in bear. -104 / Lenao, elixeari pagau in bear ixiten yakosan "amarrenak" espabere ilkanparipe yo bes d'olangoak. -118 / gosea emoten ixin yostiek eta urten in bear mundurik aramayo bixiko banok. -120 / mundue aurrera doa ta ametidu in beakus moda barriepe! -141 / usaba edo usandrea edo usama psik aukiteko untau in bear -144 / neskamutil bik eskondu in bear aurien da ba elexara arrimau sireanean -148 / Ori in orduen, gero sarrantxatu ein beasan -176 / laurek edo estaipa se ordu te, neskatori be estutu sen ba il in bearrauen da arimea emoteko deabruei. -180 / "Oño!, au gogorrok eta il in beayoat, -191 / da galbayagas eralgi in bear ixiten san ganeti tapetako da tapetan san txondorra. -201 / garrak itzelak, d'urten in bear txabolati da: 214 / Ta gero, ango andreak etalabeak urten in bear ba. -217 / berandu in yakon da ekarri in bear san da -226 / gatz eta berakatzagas igurdi in bear isiten sirian -237 / Bueno, segidu in beakotzu lengoari esta? -237 / Orduak aurrera yoakosan eta gesu beten ilundu in bear, -244 / untau iten i autzien seguru amama orreri ogie, eta, itxi in bear -264 / Bueno ba, yoan in beosu Villarora. -264 / da gero yoan in bear aik emeti. -269 / D'aiketorriskero karra in inbier ostanduten gentik -279 / Da orduen ba abadeagana yoan da esan in beayako se pasetan dan. -281

Berdetu. *MUNDAKA*: "hiel" e, ori da, lebatzak okitxen dau e, oño! Ganera eitxen dau, berdetu eitxen dau ensegida / da gero aixi ekarkeran ba "berdetuten dakar", edo "berdetu eiñdx" / *ZAMUDIO*: Punteak urtetan badeu, a puntea berdetu iten da -150

Berotu. *ZAMUDIO*: bear asko in bea deuenari eskue berotu iten dotzo -134 / berotu iten da alanbrea ebeikeran -168 / ta gero laban apur bet berotu iteuen -193 / *ARRATIALDEA*: se lenago burruntzie okelea sartu baño lenago berotu itesan kontajiorik esetako txarripalego. -178

Bete. *MUNDAKA*: ori dana kontaktu, bai. Ekarri lau edo bost, bete ingu / e arrankada bat edo bi dxa bonbona baja- bajatu itxe sien, bay gero, bete eitxe ban, bera(k) motorrak e betete ban aixias / *ARRATIALDEA*: Arrautzak eta batzeako, otzarakas etorte sirean da emen dosenerdi or besterdi ba bete itaudien -103

Bihurtu. *ZAMUDIO*: Geyenean biurtu ite san -273

Bildurtu. *ARRATIALDEA*: Da gixon orreri guatutzien eta ba bera bildurtu in sen apur bet da esan auen ba: -159 / Eta asten da inisituotz ikeragarrisiko bat... eta Pantxin bildurtu in sen eta barriro inisituerei esan autzela: -164 / Eta gixonok ori entzutian bildurtu in sirian -216

Bizitu. *MUNDAKA*: saratara eitxe ban ardorak, bun! esatiles a, arridxe, arrañe bixitxu eitxen san

Bota. *MUNDAKA*: [orrek dxaten dias edo?] es, bota eitxen du, bota eitxen du / da igual e lau ta erditako edo bota eitxe san ordun baye oiñ e, negu ta ude gau ta egun / olaku gaur atrapa dot, da bota eiñdxot, bai / ba gaur okiñdxot eskutan da bota eiñdxot / *ZAMUDIO*: abien da txindorrak asi, ta bere umeak bota iten deitues lar ona dalako -155

Bueltea emon. *ZAMUDIO*: txapelari bueltea emon iteutzien -36

Bultzatu. *ZAMUDIO*: txinboan badabil inder iten badotzesu, bultzatu iten dosu -274

Busti. *MUNDAKA*: [- "mela ein gaitxus itxasuek"] busti ein gaitxus. Meladi artun du. Meladi artun du, busti- bustikeran, dxo itxasue ta "meladi artun du", "busti in ga-"

Defendidu. *ZAMUDIO*: Defendidu ite san ondo -274, 406

Desaparezidu. *MUNDAKA*: eskopetakas-da eitxe bien orrek, ori desaparesidu eiñdx amen e ori arrañe, tírukas-da / *ZAMUDIO*: baye geueko amabiek emoten tusenian ayek, desaparesidu ite sien -96 / Orrek gixonak ekarrikoa desaparesidu in de -306 / eta iru mutil yoan, eta bat desaparesidu i akien -406 / *ARRATIALDEA*: eta iru agur mariek erresetan sirian da gero "por las almas de purgatorio, un Padre Nuestro" eta ya desaparesidu eiten sirian. -221

Desazidu. *MUNDAKA*: marmok arrañe, itlxen denien, ondora du ta desazidu itxen da

Despistau. *MUNDAKA*: Datorreles onek adarrak eta imiñdx ba, despista eitxen sara. Despista eitxen sara

Detenidu. *ZAMUDIO*: serak on sien, milisianuek, ta milisianuek detenidu i ostien -233

Dibortziau. *ZAMUDIO*: oin matrimonioak dibortzieu iten dire -129

Ebagi. *MUNDAKA*: e gero eitxen san igual callo recalentau be bai eitxen san, da ebai eitxen tzun e, atzamarra / Da arek budxek sarritxen be enpatxu edo eiñ dxa, ebai eitxen sien edo andik ebai edo enpatxutan da ortik ebai txe / *ZAMUDIO*: Orrek kentzeako len e ba, iteuren kordel bat amarreu olan eta, estutu pitike pitike ta ebei iteuren seguru -30 / Bentanea apurtukeran ebei in da -310

Egin. *MUNDAKA*: oiñ e ba erosi-txen die, len e lanbasak eta eiñ eitxe sien / Ba espadu eiñ eiñ ingu / [- ordun esin erosten orrek?] es, eiñ eitxen sien, eiñ eiñ, noberak eitxe ban / esta txikota, txikota esta, badiñotzut, txanpela eiñ eitxen dau noberak, aridxekas

Egosi. *ZAMUDIO*: eta arek koxu te egosi ite siren -38

Egostu. *ZAMUDIO*: Lantzen bein egostu iten dako ta suntu in bear, garbitu in bear -275

Ekarri. *MUNDAKA*: [- da andik ekarte san?] e bueno, ekarri itxe bien, dendak, amo noruegukas- / *ZAMUDIO*: poso andi bet eukiteuen, ta ekarri ite otzien gastañea -193

Ekin. *ARRATIALDEA*: Beste baten be ba Durangoar bat i egoan Bilboko plasan txoriso edo lukainka saltzean. Da ba ekin iten otzien ia ba lukainka onatirean -151

Emon. *MUNDAKA*: [-Da non erosi su ero] au emon eiñdxosti niri / *ZAMUDIO*: ori denporeas kentzean da baye emon iten dakie seuser, koipea edo sera -50 / Armarea preparentako be bai, emon iten dako moldea ta -169 / Eskatu barik emon iten dosku -275 / yatordurik esta totoan bearrean daonean, oin emon iten dosu, baye totoan bearrean ya aparte da -325

Enbarra. *MUNDAKA*: enbarra da arrastan, ondure agarraten tzasunien. Arrastan sues, da trábo! Enbarra ein gara

Enpatxa. *MUNDAKA*: ori era batera ixeten san ba igual berandua basatos ba enpatxa itxe siñen

Entzun. *MUNDAKA*: bolñek entzuti bakot baye, estaitx ser den, entzun eiñdxo-. [Pausa baten ostean, seguru] / *ARRATIALDEA*: arimean berbea entzun itauen baye ikusi esebes -153

Erakutsi egingo deutsut. *MUNDAKA*: Da eiñdxa dakotas, ara! Erakutzi eingo tzut, eiñdxa.. da neuk eiñdxe / ori da granpiñe. Da, erakutzi ingo tzut granpiñe...

Eratzi. *ZAMUDIO*: Olan arraskadea iten dosunean eratzu in dosu eskue -276

Eroan. *MUNDAKA*: esta usaten, merkantien. Erun itxen da sestantie, baye, gaur e, situación e por e satélite ta, edoser dakoye gaur e barrun da, esta-, ba erun eitxen da e? Sestanti erun eitxen da / *ZAMUDIO*: Eure pai usabari seuser eroan iteutzien urrean errentea ta estai pa -243 / Seuk ekarko baseunke gero guk eroan ingo geunke -256 / eroan iten da nonora -364 / *ARRATIALDEA*: Gastañea etzean yateko ixiten san emen, baye eroan itauren erosite eroatauren, -175

Erosi. *MUNDAKA*: [- da brusa erosi ingo san] brusá erosi itxe san, bai / lanbasa da, e, lanbásak oiñ e, erosi-txen die, ba ordun eitxen sien lanbásak, trapuek / *ZAMUDIO*: baye txarrikumea beti ba erosi in du -177 / *ARRATIALDEA*: Gausa asko etzean gaunken baie goso-gausak eta erosi iten gaindusen. -137

Erratu. *MUNDAKA*: Santoñara selan erungo su Birjiñi ba? Erridxen barrun saus-da, esiñdxe, erretu eiñdxe

Erre. *MUNDAKA*: gaur krematoidxu dau, erre eitxen dau an, auri da-, sastar-lekue / Se tíntie, eitxen basendun, da okiñ e gordeta, tíntatu ta sikatu ta, erre eitxe san páñue. Bakixu aridxe ixeten san, esan ixeten náilona. Da erre eitxe san / *ZAMUDIO*: Txarrikeririk edo egoneskoan erre iteuen orrek -305 / *ARRATIALDEA*: an elexa barrie daoen biximodu biko etzean bixi sen, da erre in sen a etzea, -177

Errebolbidu. *MUNDAKA*: ori Bermioko berbi ixengo da, ubilladi da arrañek eitxen dauena, da ubilladie elixen arma dauena ba, e, líuri edo [- jentie] jentie bai, bai, jentie, errebolbidu eiñdxa, ori, ori, bai

Errepartidu. *MUNDAKA*: [- guardiekuek guardire da bestiek lotara, selan eitxen san ori, guardidzek eta?] e guárdidzek ba errepartidu itxe sien

Erretenidu. *ZAMUDIO*: Arik eta geitu artean bakotxa erretenidu in sen -229

Errezau. *MUNDAKA*: atxiñe, txalupetanda, eberdi dxateko be erresa eitxe san, afaidxe dxateko be erresa eitxe san. Da Anjelus be erresa eitxe san / urtekeran da, itxasun be bai dxateko, dxateko orduen, erresa eitxe san / *ARRATIALDEA*: Orrik i ba komentoatati etorte sirean limosnea batzean, da dirue etzanean ba gari edo artoa be igoal, bakixu ba, komentoko agoape bete beasirean da. Orrik i erresau itaurien, estampak emon be bai. -116 / Gero ba Gabon gaubean, gu gau siñesmenekoakara da bakisu, undiño be errosarioa erresau iten du afari aurreti. -138

Errimau. *MUNDAKA*: enbarkasiño bat igual etzetik etorri txe, errime itxe siñen, ño, aur dator barrutik enbarkasiñue

Esan. *MUNDAKA*: Die, txiki-andidzek, txiki-andidzek orreti [- ixena olan dakoe?] bai, esan eitxen tzo, lebasalie bay txiki-andidxe / e len esate bin e, esan eitxe bin ori, a, kaletik, fulano! Itxasorako altza, da- amen e, ati dxote san / urreburu be bai, Bermion "urreburu", da Mundekan, "doradie" [- da suek urre-] es es Bueno, esan eitxen san e? Esan eitxen san, baye, sigue, segiten dau doradie / [- eta amen selan deitxuten da, otzarak?] e, ff! oiñ esan eitxen tzo.. ff! Karamarrutako apaidxu edo, olan, bai, karamarrutako- / *ZAMUDIO*: ilten basara, atara barik iten badotzu ak urten iten deuela, esan iteuren e -89 / oin au berbea estait ondo etorko bada onentzako baye esan iten noa -129 / *ARRATIALDEA*: Ba, bai, autsi arimau nor saren beist! Esan in ausen orrik berbok baie akordatzakoan agartuten yakos.. -245

Esan egingo deusut. *MUNDAKA*: onse con quinse, cada cuarta, y suman tresientos sesenta.. esan eingo tzut, askok estau e e ataten e ori / onek e, terreno txikidxen ba beitu, esan eingo tzut, Billáu-púntetik, da Ixarora, e? Billau-púntetik Ixarora, dakosus ba, amabost-ogei kala / folidxue beti bixi gustidxen. Esan eingo tzut gure baporak se fólidxo okitxe ban, bai / andik taparregalitik urteten dau armasoeyek. Esan eingo tzupa, au da taparregalie [irudia egiten dihardu] / Baye ogala, usate san atxiñe, (esan) eingo tzupa, ogala, ixete san...

Eskapau. *MUNDAKA*: beraskue artzen badau igual eskapa eitzen dau arrañek eta gero / au baiño espasu itxen be, dza! Eskapa eitzen dau / *ZAMUDIO*: Eskapeu ingo yona espere ta -278 / *ARRATIALDEA*: da gero mutilok o mantzo eskapau, da berape eskapau in auen. -208 / eta egiskiten orrastuten egoten ei siran eta iñor ikusi eskero ba arin-arin eskapau iteuden esta. -263

Eskastu. *MUNDAKA*: barbañe eskastu eiñdxe. Ba atrapatzen da granu esta bay eskastu eiñdxe, eskastu eiñdxe [- arrain ona da ori esta?] bai baye, eskastu eiñdxe ori / Oiñ ori be, eskastu eiñdxa ori be / Kantabrikuen da, oiñ e ya ori errasie eskastu eiñdxe, eskastu eiñdxe total, eskastu da / abakondue be ori be eskastu eiñdxe, eskastu eiñdxe

Eskatu. *ZAMUDIO*: Tallea botaeskeroran yaten eskatu iteuren ademas albañelak -278

Estreinau. *ZAMUDIO*: Estreñe in gendun a eskolea -278

Estutu. *ARRATIALDEA*: Da, arrastirantz laño batzuk agartu sirean. D'abadea apur bet estutu in sen ser pasauko ete dan -161

Etorri. *MUNDAKA*: [- esin dxuten itxasora gixonak arraintxen] atxiñe, esin dxuten, otorri itxe sin enbarkasiñu(k) Madalen egunerako / páseko arrañe da, páseko arrañe, otorri itxen da, sartun itxen da

Etxun. *ZAMUDIO*: baye atzanean errenditan ta intxun iten da -174 / *ARRATIALDEA*: Arrasti erdirantz, an a pagadui beteko txorbel artean itxun in sirean biek eta astoak astinaldi betzuk emon be bai. -119

Euki. *MUNDAKA*: Da, amen e, kantak, aratustitako kantak, nik okiñ in tas, da oiñ estaitx non ongo dien, aratustitako kantak

Ezagutu. *ZAMUDIO*: Emen bertan asko asko esta in baye esetu in dot arean iten -65 / Baye esetu in dot e jaboyegas -82 / Esetu ite san nok joteuen -285 / *ARRATIALDEA*: Soltaik ori garriko ori te botaise(k)t(d)iruok! / Da ba gixonak a esotu in auen da garrikoa soltetan daoela... -118

Ezkondu. *MUNDAKA*: Da, berrotabost, berrotaseidxen, berrotaseidxen eskondu ein naitxen / *ARRATIALDEA*: baserrietako semalabak eskondu iteire baye asarrean bat espadao bitartean danatxoten daurie etzera amari titi apur bet edaten -142 / Da beitu gausak a selan, sertu, ba eskondu in sirean seguru. -147

Galdu. *MUNDAKA*: Orrek sarik asi sinien, an be botate bien da, galdu sariek eta, arrañe galdu ein san / Da or e frantzesa be on san e matrimonidxu dxagoten ostrie, bai, da ori be galdu ein san / Mundakan da Bermion da kostan, oiñ ori be galdu eiñdxe / Mundekako errekan e asko oten san, ba ori be galdu iñdxe / erromerue atrapa san ondo bay gero ori galdu in san ori be galdu / Atxiñe, tiroka ta eitzen tzoen da gedxau galdu eiñdxa ori, gedxau esta agertuten ametik / amen be atrapate san. Ba auri be galdu eiñdxe, ori be galdu eiñdxe / Da masopie be, galdu iñdxe / ya errasie be kenduta dau, gerran da ortik-amendik e, galdu eiñdxa asko / bai, ikuste sin ballenak, oin galdu eiñdxi asko / koño! au errasi be galdu eiñdxe.. / Gero gerrí (etor..), májo dxate san. Da ori galdu in san e? / baye ori kontamiñata daueles dana, da oiñ e arra be-k e galdu iñdxe, bai / Oiñ estau olakorik. Ori be galdu iñdxe, galdu, galdu.. / [- onbre, ixenak, berbak eta] bai, galdu ein tas antza. Da okin tas neikue e? / okin tas nik erderas da euskeras imiñdxe. Galdu ein tas. Galdu ein tas koño! / [- emen eitzen sus dibujuek?] bai.. galdu ein tas.. / Udan ukusko su portuen e Bermion igual e, oiñ e ori errasi be galdu eiñdxa ta / Oin Bermion akaso atarako di baye, ori galdu eiñdxe / Errasi be, ori galdu eiñdxe. Galdu eiñdxe / Onau be bai e irutabostin da baye gero andik gora, galdu eiñdxa iru, galdu eiñdxa bai / oiñ etxako deitxuten Losadurie. Galdu eiñdxi ixenak amen, galdu / Ori be ya galdu iñdxe. Ixurdi be bai amen kostan galdu iñdxe / asi barratik eta San-, ona, Portuondora okin su muxillie seuk-usun beste arenbeste, galdu iñdxa ori be / Ba oin masopie, galdu iñdxe. Galdu iñdxe. Total galdu da, masopie / ba onek gedxau, esate s(i)n, oiñ e, oin galdu eiñdxe euskerie amen / Da, oiñ ori be galdu iñdxe, jo len e jesus! barkukadak ataraten gendun e bakaladillie / da euskeri eiñdxe itxasoko euskerie galdu, amen euskeri galdu eiñdxe / oiñ ori erridxo-arrañe deitxuten tzaguna be galdu eiñdxe / Amen galdu eiñdxa e? Amen e, amen e, portun da ote san ori, ba ori be galdu eiñdxe / oiñ estau mandxungarik, oiñ e, ori ya ba amaitxu da, se ixurdi galdu eiñdxa amen / *ZAMUDIO*: Nik oki dot baye galdu i asten -280 / basora yoango balitikes galdu ingo litikes -394 / *ARRATIALDEA*: Ba ardien batzuk (g)aldu ein sien. -293

Garbitu. *MUNDAKA*: [- esiñdxe or biarrik ein orduen?] es es, aunke asko garbitxu eiñdxe, bakixu arrastan da erun da a ta- / *ZAMUDIO*:

Baye garbitu eiten gendusen tela pe, ixerak ein ordureko -80 / Batzuk ondo loitu baño lelau garbitu iten yeurek -289 / yatordue in dot eta maye be garbitu in dot -388 / **ARRATIALDEA:** Gariotxoorden, lenago arteagaz airean, geroago ba galbayagas edo eskusko makineagas d'uin trilladoreagas ba garbitu iten naiuek. -128

Gastau. **MUNDAKA:** Aulan atzin eruten dau au txapie, se aulan dxuten deles atie, ola gasta eingo leki / **ARRATIALDEA:** onenbeste diru naunken aurreratute sartzarorako ta onenbeste urte bixiko naintzelakotan nengoan. Orduen urtean urtean gastau in dot ni naure kotejasiañoa, baye urte geao bisi nes d'uin eskean yoan bear -134

Geitu. **ZAMUDIO:** Geitu in tzut -280

Geratu. **ARRATIALDEA:** T'orduen yentile geratu in sen. -216

Gitxitu. **MUNDAKA:** len asko oten san, oiñ e gitxitxu eiñdxe ori be / se gure semik eta danen semi(k) ba nabegaten edo erridxen biarrin edo, arraintzalik, gitxitxu eiñdxe ta, arraintzalik gitxitxukeran, itxasoko- euskerie eiñdxe, galdu / **ARRATIALDEA:** Da gero bajatutesan orduen ba esne ori gitxitu itesan. -258

Gogortu. **MUNDAKA:** il- illdxa dauenin be gogortu itxen da personie / **ZAMUDIO:** Lasiartune errapeko geixoa, ta ori txarra da, erroak gogortu iten dies -171

Gomitau. **ZAMUDIO:** Gomiteu in dot edo gomiteu larrie -31

Gorde. **ZAMUDIO:** Ur bereinketue gorde ite san -86 / **ARRATIALDEA:** Muskerra gorde in yakon an estarien -229

Grabau. **MUNDAKA:** bai, (ba aurdun) graba eingu dana, bai, bai, bai, neure biximodu ixetiles

Gura izan. **ZAMUDIO:** Orrek eskondu in gure deu -301 / **ARRATIALDEA:** Lamiñeapota in gurotzen elespean kapea arimea eroateko -182 / Da yentilek e Perutxu il in gurauen baye bildur xitotzen. -192 / goardi subilek e yentilen bat a kuxau te detenidu in gurauden ba labetati ogi t'artoak ostu te mantzinkeriek iten ibilte sialako -205

Handitu. **ZAMUDIO:** Anditu iten da sartuesko sera bere sertzue estentxue anditu iten da -180

Hasarratu. **ZAMUDIO:** on siren beste maistre bi, baye arekas asarratu in sen kosinerea -231

Hasi. **MUNDAKA:** Muy bien! Bueno, asi ingo gara / Ori, mílla ta irureun, da berrotairu urtien, asi in san, ori bermitarrak esaten, Gran Kanto. / bueno, asi ingo gara ostabe? e? asi ingo gara / partilli eiñdxa gero ba dxate san e bertan

gisadue bertan loidxen. Loidxi da, bodegi esate baterako, karnadak eta trastik eta okitxen (dena) "loidxie", bai. Da gero, e, ba "txalupetzi" orreri deitxuten (..), gero asi in sin ba tabernetan eitzen

Hausitu. **ZAMUDIO:** arek in antzean dausenean eusitu ite san, patatatxue botate akonean edo asean edo bañek edo baktotxak eroateuena eusitu itesan -279

Hazi. **ZAMUDIO:** eta sue in gero da egurrekas berotu yantea, da yantea ba, asi ite san -196

Hil. **MUNDAKA:** Oin bakixu oiñ e, e arrá be ill eiñdxe, esate baterako petroliuk eta ya, beste.. / Dator e, séluen dator, da nástaten da arragas, da gero arrotzak eitzen txus, da, por regla jeneral ill itxen da, txibidzik urtebeteko (bixidxe) dako / a golpe siku bakixu ser den? Katiegas e, il eingo leki ensegida / urregoko egunin ba arrotzak ostabe da, bádakos e iru, bat itxi, da gixajue ill itxe san / Mundekako portun da Bermioko portun da itxe san e, baye oiñ e, arie ta, arrá, ill eiñdxe gedxau e portutan / **ZAMUDIO:** Euski bixiten odoldie il iten da -137 / Ta ademas il iten dire ensegida orrek -256 / Angeruten il ite san da asko il sen emen angeruten -326 / **ARRATIALDEA:** Da ba alangonbaten, bera yo audienetariko bat il in sen da ori gison ori yoan in sen entierrure -109 / "ni naure ama il in yatala errekaduegas datorrena il ingot". -137 / persona txar bategas dabilela... da, ba, disgustuti il in sen. -182 / Da gero mutil ori ba ya ikusi auenean sera dala, lamiñea dala ba olan entzuteatati te, ausokoak eta esanda, da konturatu sen da mutil ori disgustuti il in sen. -182 / Ba ardien batzuk (g)aldu ein sien. Ardiyek il in sien esta? -293

Hondatau. **ZAMUDIO:** baye lar lusea eukiten baeuen, ondatu iteuen bere serakas -170

Hotzitu. **ZAMUDIO:** On sien boluntarioa pe batzuk baye askorik es, gero jentea otzitu in sen gerradenporan -229

Igiri. **MUNDAKA:** len eskendun igiritxen óllarra, da takarta bes, baye oin takarta be igiri itxen da, da ollarra be igiri itxen da / takarta ta ollarra be bai, igiri itxen da

Igon. **ZAMUDIO:** Kalabaseak igon iten dotzie arto indabari te sano galtzean ditus -264

Igurdi. **ARRATIALDEA:** ni nauk estakit eser lograuko san baye gitxienes biurruna lekuek igurdi iten sirean da ak igurdialdiek mesede baño es otzen ingo ango emengo erasoari. -126

Ikaratu. **MUNDAKA:** bai, gero ikaratu eitzen da, ikaratu eitzen da bai

Ikusi. **MUNDAKA:** [- suek "tragarroye" es-] es, es. Ukusi itxen da formaten, aulan due da gero, uren ganin da / cincuenta y tres. Ia ia, ikusi ingu ia, aurrerautik ia / [- arrain asko

dakos] e ukusi ingu... Au-, au da erridxoko-karramarrue / koño!.. ya! Erridxe be ukusi itxen dot baye, enai akordaten / esto pentzaten nik txarrapataridxe itxasoku ixengo danik, ikusi itxen da baye esto pentzaten e? / **ZAMUDIO**: eta beteta sanean andafarea sobrantea andi yoate san, eta ikusi ite san politao! -194 / ointxe be ukusi iten dot -202

Imini. **MUNDAKA**: Ixeten san plasmobile. Plasie imiñi itxe bien

Inausi. **ZAMUDIO**: Piñuek iñusi in dies -283 / **ARRATIALDEA**: Batzuk u garrasatak asten sirean gero ageak edo solibatarako da besto batzuk u iñausi iten sirean da egurre erre edo iketza in. -209

Irakatsi. **ZAMUDIO**: Maistreak e ba, irekatzi ite oskun eta gero abadea yoate san preguntetan -287 / Irekatzi in dotzie iten -311

Irazi. **ARRATIALDEA**: edo tximiniko kedarre satien bat a barrure yausi esketiño irisi ite san selango alango irestontzien bategas. -166

Irikin. **ARRATIALDEA**: ai ene! Biripoape irikin iten doste. Erdusie laguntan! -120

Iruntzi. **ZAMUDIO**: An estau muskerrik se iruntzi iten deu subeak muskerra iruntzi iten deu -155

Ito. **MUNDAKA**: eskapi esi(n) lei sarratu se eskapi sarratu- ba makiñi pára eitxen da-ta, itxó eitxen da / auenbolue da, auen ekarten dauelakon e, atrapatzen denin itxo itxen da ta, urteten tzo e estomanguk edo urdillek urteten tzo / **ARRATIALDEA**: Ba bitixu non be daukedan entzunde. Elorribitako subien urtetotzela llobeari Martin Gordo defuntuek. Ito in se a. -184

Itxaron. **MUNDAKA**: Arek pasa ta gero apurtxu baten e itxagon eitxen da, apurtxu bat gedxau itxagon / **ZAMUDIO**: Akabeu artean itxon ingo du -307

Itxartu. **ARRATIALDEA**: barruntau i ausen berbalotzak. Da berak, itxartu in sen, d'esan otzien: -171 / da orretan daoela ixartu ein sen usaba d'orden galapan asi sen -216

Itxi, ixi. **ZAMUDIO**: mineruen umiak ixen siren, gero a ixi in sen -231 / ixi indot atea otzitu estitesan -397

Itxi. **ZAMUDIO**: Orrek fumeteari itxi in tzo -284 / Itxi in dostie segitan -311 / **ARRATIALDEA**: Gaur u labesue iteari be itxi in dotzu baye untzurarte etzeko ogie t'artoa erretan ixin du -139

Jakin. **ARRATIALDEA**: Bueno, errekadu itea ser dan yakin ingosu suk esta? -146 (ya?)

Jan. **MUNDAKA**: eitxe bin sardiñin etxadie esta? ta, sakue be dxan eitxen tzoen, marsópak / "arrain santarra" deitxuten dxako, iñok estau-,

oiñ- gaur egunin dxan eitxen da, ba ordun e itxasora botaten (san) / [- arrain ona da ori fogonerue?] bai, dxan eitxen da baye, bástotxu da, bai / Arrá formate dxakon olien, da, e gillán imintxen san baye barruti dxan eitxe ban / Da, ori gedxau da, imintxen tzue, elanbratan da eskeikeran da ba rosik e, bakixu, gillie, ola, ba dxan eitxen dau / [- edo atalue] atalu be dxan itxen da / Ostantzin e, bálego orren ganien, beste piesin ganien, ba dxan eingo lekidau, alkar dxan / berdelen gustue. Ba dxan eitxen dus, bai... / tinterue. Au dxan eitxen da Asturiasen, bai bai, bai, Asturiasen dxan eitxen da / **ZAMUDIO**: da ganera iten deu umetan!, eta yan iten deu landarea be atoan -159 / amak in deu te guk yan in du -389 / **ARRATIALDEA**: ni nauri eskerrak a yan iten yo(k)tx(y)an one(k) jente onek. -127 / Katuek e tellapeko erresumara igun otzen da gixon ori aspirapalu orregas etxoten daoela yan in auen rau-rau sardina sar ori. -136 / Baye Perutxuk u lantzean txarri bet il de yan itotzen yentileri. -192

Jarri. **ZAMUDIO**: ba igual tresnak garbitu barik yarri ite nintzen -402

Jaurti. **ARRATIALDEA**: d'esosten ausikirik in, da yaurtin in nendun. -236

Jausi. **ZAMUDIO**: astoa sarra, ta belarriek yausi ite akosan -404

Jo. **ZAMUDIO**: eurkitxue artute errapera yoan bixite san, da jo iteuen -169

Joan. **MUNDAKA**: se kontraseña dakon Matxakuk estaitx, ba, buruti dxun itxen di, astu itxen di-ta / **ZAMUDIO**: Baye gorrie gobernetan espadosu botikeas gorrie yoan iten da ensegida -187 / Afaldu estearrik yoan in die -311 / **ARRATIALDEA**: Da ba alangonbaten, bera yo audienetariko bat il in sen da ori gison ori yoan in sen entierrez -109 / olan dabilenari be denporea yoan iten yako ta neskato galant orreri be urteak aurrera yoakosan. -247

Juntau. **ARRATIALDEA**: baten bateri baien bat a tragau edo maltratau eskero, edo baien batek e txala galdu esketiño, ba juntau iten sirean da kaltean kostue danan arte satitu te kitutu. -114

Kalkau. **MUNDAKA**: bóki kalka eingo tzagu, se bardin-bardiñe da-ta

Kalmatu. **MUNDAKA**: Kalmatu. Kalmatu eiñdxau egualdidxek

Kanbiau. **MUNDAKA**: Baye usaten san "guayakana", lelau. Nik e usa dot arrasteruen, e, "campesino campeadoran" guayakanas, da gero kanbidxa ein tzoen ya, gasta sinin orretik amendik ba, gero kanbidxa ein tzoen da imin tzoen gero ba, bosifne / arra ukusten dauenin koloripe kanbidxa eitxen txus / joven, adulto, suridxae, esatiles e, kolori kanbidxa itxen tzoen

/ *ARRATIALDEA*: oin i gausak a kanbiau in dosak eta danak emoten yostiek erresoia -110

Kantsau. *MUNDAKA*: Kantza eitxe siñen e Laidan e manda bateti bestera dxuten e, se mendi(txik dxun bi-xete) sendun / *ZAMUDIO*: oin matrimonioak dibortzieu iten dire kantzeu iten dire -129

Kargau. *MUNDAKA*: da eitxen di sarik sarritxen galdu, bai, kargá eitxen da pixue

Kartetan egin. *ZAMUDIO*: Kartetan in iten gendun an kartetan gero -303 (esklamazioa?)

Katutu. *ARRATIALDEA*: ...sama-sikuek ixiten dire ta olango egunetan katutu iten dire asko -140

Kendu. *MUNDAKA*: egualdi txar bat edo, dauenin ba sartzeko modun politxo, bai, aun kendu eiñdxauie móllie / orreri deitxuten tzagu, kaguen dies, ori be errasi kendu- kendu in san, akordako nai baye, ño! / e gillán imintxen san baye barruti dxan eitxe ban, ba-, gero kendu itxen dxakon e, burdiñe, "te" esaten dxakona / Gero ori be kendu ein san, ori be esan usaten / onek e kasi eskami be kendu eitxen dxako oneri beres / Urte- urtete san atxiñe urtebarri egunin be bay gero kendu in san / *ZAMUDIO*: se piperrari te selan kentzean dake a asaltxue, asaltxue kendu iten dake -41 / Ori kendu i euren gero -83 / Orrek e, geixoa be kendu iteurien seguru -97 / Kendu ite akon lelau garbea -147 / Erramak kendu in beadakos -149 / *ARRATIALDEA*: da Olarrekorra yoaten sian orrasieske, se aureri kendu itotzien Olarrekoak orrasie. -182

Kexau. *ARRATIALDEA*: sano gaosenok o sarriten kexau iten gara baye guk u Jangoikoari egune(k)t(d)aukosan ordu gustietan eskerrak emoten on bea ganke -113

Kontau. *ARRATIALDEA*: ie ke ta eskontza bearran barri yakingosuneskero, ba kontau ingotzudes olango ixileko kontu betzuk. -148

Kontestau. *ARRATIALDEA*: ba entzuten badau beste baten kukurruek goxetitxugo ixin arrik gaberdien be kontestau itotzo. -180

Korridu. *MUNDAKA*: baye marisku da, bai, bai, bai, bai, korridu itxen dau, korridu itxen dau / rrr-a! otorten da-ta, korridu eitxen dau asko onek, onek korridu eitxen dau (beyen) asko [kulukarinak] / au e, listuaue baitxe au barbañe be, kórri dxen. Orrek korridu itxen dau asko / [- ori trínke itxen da esta, da bestie atzo-murtzillie] korridu itxen dau, bai bai bai

Kutxillau. *ZAMUDIO*: frakak kutxillau ite sien -288

Kuxau. *ARRATIALDEA*: Da Oroskoko pastore bat baten kuxau in auen da barrure eroan auen, -178

Lagundu. *ZAMUDIO*: Ori totoan bearrean ba diru barik, arkalari lagundu iten tzu ta ba -325

Landu. *ZAMUDIO*: se egurrek sallen bota da gero landu ite osus -190

Larga. *MUNDAKA*: amaseigarren urtin e asarrakuntza txiki bat, okiñ dxe, larga ein nauen

Larritu. *ARRATIALDEA*: Orregas konprometidu sirean da neskatori ba, badoa atzera ta larritu in sen seguru -163

Loditu. *ZAMUDIO*: Loditu iten sara ta basiten estotzue itxiten -326

Lohitu. *MUNDAKA*: itxaskirri apur bapadau loitxu eitxen da

Lotu. *MUNDAKA*: [- ser da "trabo"?] trabo ba, lotu in sarela, enbarkasiñu lotu itxen dau / *ZAMUDIO*: Len atxine elixakoak eroate siñean be, soloan bearrean ibilite be lotu ite san jentea -88 / estekosu nesésidade eskonduteko ain arin, ta lotu i nintzen sei ilebetean -247

Lumindu. *ZAMUDIO*: Lumindu in dire txorixoak -290

Malla. *MUNDAKA*: au da, arraña mállatekue, bai, esatiles amen e, e málla eitxen da arrañe

Mareau. *MUNDAKA*: Asten sarenin itxasora lelengoko barritxen e, mari itxen da / gastetan, lelengutan asikeran mari itxen giñen, gero es / Gedxau ixeten da ori mariue da, pentzamentue. E? "Mari ingo nai", "mari ingo nai" (txe), aurti- aurti dator / *ZAMUDIO*: lausoa iten dast mareu ingo nasenan yasean lausoa dekot -289

Markau. *MUNDAKA*: lápisa dakosu esta? Marka eingo tzut apur bet / semik erunda dakost e, trasportadorak eta, ostantzin e márka eingo lekidu / *ZAMUDIO*: Markeu ite san ayekas munarriekas -290

Martxau. *ZAMUDIO*: Koyu dirue ta martxeu in deu -290 / Gu etorri orduko arek martxeu in deure -290 / *ARRATIALDEA*: da txispea ukusten gauntzanean, martxau iten ginun karraka estoskuen txispeak ukutu -273

Mazitu. *MUNDAKA*: bokart e matxakau ori edo, a masi-, ma- esatiles masitxu itxen du, gero masi itxeko

Mendau. *ZAMUDIO*: se matza bea dan moduen emoteko mendeu in bea da -290

Meriendau. *ZAMUDIO*: Ogerlekoa diru andie, meriendeu ite sendun ogerlekoas sobreu -203

Metatu. *ARRATIALDEA*: Bein eskutak in orduen mutxurioak iten asten yatasak a buruek gorantza direla t'andik i lasterrera edo igoal e urruno egunean metatu iten naiyuek. -127

Mozkortu. *ZAMUDIO*: Ori be moskortiena da se moskortu ite san tabernara allege orduko ie ta -291

Moztu. *ZAMUDIO*: Len politaua san da oin mostu in da -291

Nahastau. *ZAMUDIO*: kare eutzeas nasteu ite san -66

Orraztu. *MUNDAKA*: atunetan usaten dena, lastue, edo oin papelataus, papelataus e, orrastu eitzen die

Ostandu. *ARRATIALDEA*: Katue ostandu in yakon an estarien da egonak egon inde esan i auen gixon orrek:

Ostu. *ZAMUDIO*: Amen entzute txarra dau ranblatan ostu iten tues karterak -237 / *ARRATIALDEA*: Da, egun beten, andra batek orrasie ostu egin eutzen -263

Partidu. *MUNDAKA*: Arrain marraixu, ori partidu eitze san e jéntin artien, ori esan botaten béntara

Pasau. *MUNDAKA*: enai akordako, gausa asko diles e, bakixu... burutik pasa eiñdxast e / Bueno len esan atrapatzen oin dabiltzazen moduen e? Es, len e ori berdela, pása eitze san, iñok eseban atrapatzen

Pegau. *MUNDAKA*: [- da selan ukuste san, basi bada, koipie se-] pega bertan eitzen dxakon da, pega eitzen dxakon arie edo basi bertan pegaten dxakon / imiñi lelau e sagidxen a, orregas tirakola okitze ban da pegá eitze san bertán / "es un parásito", pega eitzen da arrañeri ta txupaten tzo, ori da lanproye

Pikau. *MUNDAKA*: Ukutu te, pika eitzen dxok esku gustidxe, bai / [- "pikadi emoten dauen lekuen", "pikadi emon", esaten da ori "pikadie"?] bai, piká eiñdxau, piká eiñdxau, esatiles pikadi emoten dauen lekun pika eiñdxau / *ZAMUDIO*: Asunek pikeu iten deu -135 / Urebioak txarra ties e, pikeu iten deure -160

Pintau. *MUNDAKA*: Atxiñe, ixurdekas gabiltzasea, bokartin pintxe itxe sin elixek surix

Plegau. *ARRATIALDEA*: Betegarrie ixiten san egurrek sutunik egosanak arroen bat auki da iketziten asiorduen plegau ite sirean da, -202

Preguntau. *MUNDAKA*: Da bertati neu be akostunbra naitxen, bai. Da an e, e pregunta ein notzan da, danak eitzen dauela [erreza] / kostías, ba, estakosule. Ori pregunta eitzen tzasu. Kosti(.) saus ela?

Salbau. *MUNDAKA*: kaderatik amarrata otor san gora ostabe, baye, idxe illdxe, idxe itxota. E salba ein san a / an on naitxen ospitxalin Madrillen ille bi, da, salba ein naitxen da-, amen gaus / *ARRATIALDEA*: Pastorea salbau in sen, se yentilek esin auen pasau aurrera -216

Saldu. *MUNDAKA*: Baye gaur egunien ba, e- esta- esta gordeten bixirik, saldu, esatiles e saldu itxen da / An a, ibil naitxen, da ensegida garrenin saldu ei bien, saldu ei bien, Asturiasera / da kájatan imiñi, saldu eitze bin, ogorloku kilu edo, dana dala saldu eitze bien / an e gure gastedenporan, lelau saldu eitze sin orrek, ni itxasora ta asi orduko, saldu eitze sien / Da asala kenduta saldu itxen san Ondarrun / *ZAMUDIO*: diñeurenetik etzea saldu ingo deure -400 / ikusten danetik ori saldu ingo deure -400 / *ARRATIALDEA*: eskribidu bertzotan sugertau yakona da gero Urkiolan da saldu itaudiesan bertzo-papelak eta asko(k)p(b)urus ikisi be bai -148

Saltau. *MUNDAKA*: bertan eitzen da aulako baixe bat, aulan, sálta eitzen da e? / Da bajamarin da bai, (ba) salta itxen san e, bajamarin ara / esakeri dau, ataluk salta eitzen dau, aidin saltaten dau / *ZAMUDIO*: txingerrak eta salteu iten dotzu alboatara ta -73

Sartu. *MUNDAKA*: [- orra arrastan-] sartun eitzen giñen bai, bai / páseko arrañe da, páseko arrañe, otorri itxen da, sartun itxen da / *ARRATIALDEA*: Gero tertzio bateraskero atera landarok eta sartu iten sirean arloan-arloan. -208

Segidu. *MUNDAKA*: dxuten giñen-dxuten giñen da igual mártxan atate bin gorridxe, atate bin arrañe ta segidu itxe bin, da an gorridxe! / uretara allega baiño lelau, sarratuten bada, segidu ingo dau mendebalak / *ARRATIALDEA*: Da segidu itaurien. -225

Sikatu. *MUNDAKA*: Gaur e batelipe estau flotán an. Sikatu eiñdxa dana

Soltau. *MUNDAKA*: sarritxen bat(x)ukeran ba senu solta eitzen da ta ori da, tuntuxen senu / Sénue igual e, solta eitzen san, a, sénu da

Sustau. *ARRATIALDEA*: - Goxeti sabis! - Bai, bart emen in do(t) lo, baye sustau ines. -187

Tapau. *MUNDAKA*: Potor arri txikidxe tapa eitzen da. Plemarin-da tapa eitzen da / [-marismi ser da gero itxasuk tapaten dauena?] bai tapa eitzen da, bai, bai bai [bai asko hemen] / [- da plemarin tapako san] an plemarin tapa eitze san, da dxuten giñin, Gernikararte dxuten giñin, enbarkasiñue / sarrantzidxe ta, e, barri be tapa eitzen dau itxasuek / au marien tapa eitzen da / Plaidxe baye, tapa eitzen di gero e? Onek tapa eitzen die / urtetxutie. Orreri itxasu(k) tapa eitze ban, egualdi gogorretan / Da oten da bistan au e, mare txikidxe be bistan dau, oiñ e plemarien, plemara-, mare erditxi gora tapa eitzen da, tapa eitzen da bai / *ARRATIALDEA*: Da lelengo apurtxu bet agoa sabalik aukite san baye gero agoa tapau iten yakon, -202

Tardau. *MUNDAKA*: Bi in tas e, bi, iru, lau ein tas auntxe, baye au itxen e tardá itxen da e? / sal(tz)atan imiñi bertan, tarda eitzen dau eitzen,

tomati gordiñitauela imiñi kasuelan / *ARRATIALDEA*: Usaborrek e tardau iten i auen ipusterriko edeak soltetan -147

Tentau. *ARRATIALDEA*: Da guk, tentau iten gendun e: gusurre ixingo dala ori, gusurre! -214

Topau. *MUNDAKA*: edo gausa bat otor dxatzu akordora, da diñosu ño! an librun (ogon ein) bi dau ta, topa eitxe su

Traba. *MUNDAKA*: [- da "traba eiñdxast"?] traba eiñdxa. Traba ein gara, edo eiñdx-, traba ein nai, edo, traba, bai

Tragau. *ZAMUDIO*: se ori, urtetan baotzo, beye trageu iten datzu -171

Triskau. *ZAMUDIO*: Triskeu in da -298

Tunba. *MUNDAKA*: [- esaten da "erori"?] bai, erori, bai. Kárrus dxuen, trañegas da, se? Túnba eiñdxu esan biarrien edo, ganbelabusten eiñdxu, erori

Txikitu. *MUNDAKA*: da ixeten san beli txikitxuteko, erlingakas, erlingak omon da txikitxu eitxen san belie. Erlingak / Ori bai, se marik atrapata gu dau esan, bakixu erropie, txikitxu itxen da busti txe gero, txikitxu itxen da. Bueno oiñ es, oin nailonak eta baye, txikitxu itxen da ta "txo!", orrek prakak e usaba dakoe, marik (atarata) dakosus-de"

Txupau. *MUNDAKA*: estaipa, sanguijuela be lanproye da, arepe txupa eitxen dau

Urkatu. *ZAMUDIO*: Ori urketu in da -298

Urten. *MUNDAKA*: Da oiñ, ba, onek lebasalik eta juniun baterako ya urten eitxen dau atunetan / *ZAMUDIO*: Koyu te uretara bota ta urten iten deu, ito baixen lenau -283

Usteldu. *MUNDAKA*: Baye, esteles sikatuten ondo, usteldu eitxen da gi- gillie, usteldu eitxen da / bay lengo txikotak e kañamu edo olaku ixeten san, usteldu eitxe sien

Zabaldu. *ZAMUDIO*: eta a soloatan sabaldu eiteuren -186 / Soloa prepare orduko, prepareu antzean dauenean sabaldu ite san solo gustietan -188 / Ori sabaldu iten da bera yeusi orduen -294 / *ARRATIALDEA*: d'agas uregas egosi esketiño gastañea gosoago, da, apurtu esan iten, da bestera, apurtu iten da, sabaldu iten da esta, -175

Zarratu. *MUNDAKA*: Da ordun eitxen san sartun portuen, barrie sarratu eitxe san, orrek itxasukas barri sarratu eitxen san / Ospitxaleko plaidxe edo Ospitxaleko au e, sarratu itxen gendun, ori senu, sarratu itxen gendun sarikas, plemarin sarratu da gero bajamarin dana sikutan lotze san

Zatitu. *ZAMUDIO*: Baresarea dosu ori ba, ori satitu iten da -176 / len beye laurendu edo

satitu ite sendun -213 / *ARRATIALDEA*: D'estot esan, baye, eskonduek e satitu iten dire, gabon gaube bateanean ineskero, gabonsarrak a besteanean iten dauries -138

Zerbidu. *ZAMUDIO*: Baye niri Amagoiak serbidu in biost oneri be serbidu ein tzo ta neuri be bai -295

Zertu. *ZAMUDIO*: Sertu iten da ta kokoa iten dako barruen -159

Zildu. *ZAMUDIO*: Bueno enjeneral sildu iten da goixetik iminten dulako -296

Zuritu. *MUNDAKA*: baye ordun aridxe ixeten san-da, suritxu itxen san

Esaldi bakunean:

Ahalera

MUNDAKA: e esa lei, bai bai, esan lei. Esan lei, amen be esan lei. Baye ori da, ba, bueno, esan ein lei, ein lei, e bai [enfaticoagoa] / [-"brayeles planta da ori", "brayeles etor da"? berotute edo, asarratute edo?] es, es, e. Esan ein lei baye, gánera oiñ euskeri asko kanbidxata dau e? [enfaticoagoa] / esatiles e bol-, boltzilloko diruk edo (gausi-), esan ein lei baye, e / [-"mandaskadie"? Olatue dxo ta "mandaskada matxu eiñdxu"] bai, esan ein lei.. e dxo olatuek eta mandaska bota gaitxus

Beharrean

ZAMUDIO: Altziketu iste san kastañea koyu eta kutxilloas altzeu pititxu bet asala, kendu in bearrean -268 / Laskitu baño esteurie iten, yan in bearrean laskitu -288 / *ARRATIALDEA*: Ba bai, or o udebarrien arrautza ugeriago oten san da ba saldu in bearrean kareatan sartzean gaindusen urterako edo gitxiago yayoten direanerako ser yan aukiteko. -103

Egingo (ustea)

MUNDAKA: [- egon san kofradidxen gixon bat da, larogeta iru urte, orrek dxakitxe ban] ba atxiñako gausek, gu(k) baiño obeto, bai bai. Igual ibilli ingo san-da. Ibilli ingo san-da. Dxakin / merkantitan da ixeten da ori "sisg(i)", amarradorik okitxen-, iñoix ukusi ingo sendun Santurseko amarradorik eta selan okitxen (dauen) txiko bat eskutan.. / [- saldu itxen sauien? -ostrak-] e estaitx e, estaitx. Baye saldu ingo bien, ostreridxe setako- / andrak e deitxuten sin ándrari, kantza eingo sara esta? E, e.. ori da, dríban [galdera? Aparatua eskuan]

Egingo (ondorioa)

MUNDAKA: Ba koño, ori dxakin banauen, ekarri eingo dxotaken nik a! / [- erungot, au be bai?] a, orretako ein eingo notzun ondo / *ZAMUDIO*: etzera yoan bagintzesan ikusi ingo gendun -394 / *ARRATIALDEA*: Ikustosue? Suok lelungotan bendisidu in basenduen, bearra asi orduko, au mogidu ingo san ondo. -220

Ei

ARRATIALDEA: Da baten seguru or estaipa nope arimea ofresidu i otzen deabrueiri galondo bearrek iteko baye damutu in i sen da orres ganera Samartinen amabi egiek esan bear seguru te asi i sen: / Da ba goardiek e detenidu in i aurien da ba berak esin entendidu segaiti – 151 / semea edo gixona il de ba gaulendietan tximiniko suloti gaitu iten i otzen da ba besteak erantzun be bai. –153 / Da, aunisitue ta odaye da kaballoak ikusi iten i situesan. –183 / Eta atzenean sekora parejea be desaparecido in i sen. –206 / kaballo bandea kaballo bandea alboiti, segidu iten iotzen, segidu, –214 / Se aimarietan urtetan ei daurie eta gero arri-kanpayagas sartu iten i dire. –218 / norbera(k) persegidu skero orduen persegitidaurie, fundidu iten i dire seinde seietan moduen, –223 / Da eureri esein askero giltza sulotati be sartu iten i dire seguru. –224 / da burrunzien sartu te, koño! erre in i auen, –224 / Baten e olan e sera elexastikue etzan andran batek e bariku santu egunes elexara yoateari itxi in i otzen seguru te... –227 / ori ukusirik i etxagun orrek e yaurtin in iotzen igitie –229 / D'onikas kontuokas ba parte txarrekoape uxatu iten i sirian seguru –239 / Orduen pago batera igon i auen eta burruken ebisen bitartean eskapau in i oan selan beist. – 239 / Oin yosisek arrautzok! Da beste orrek e yosi in i situsen seguru –242 / untau iten i autzien seguru amama orreri ogie –264 / Da usabatxagon in i auen baten ia se iten geldituten dan –267 / baie San Juan goxean a kontra, sekora nabarrak topau in i situesan –269 / artzak e enbra bat ostu in i auen artzak. –271 / baya orrek e deabru koxoorrek e tardau in i auen da – 290

Ezinik

ARRATIALDEA: D'urrungo egunean iru gari montoyok urre biurtu yakosan eta sinestu in isinik egoan errotari ori. –212

Galderetan

MUNDAKA: bueno, asi ingo gara ostabe? e? asi ingo gara / [- "mareo" esateko "maresiñue"?] bai, mari: in sara?, esatiles e, su satos nigas da, txo! se in dxatzu, mari in sara edo?, bai / *ZAMUDIO*: Se in dok? enterretan dan ardie, ilde on da, ta yan in dok eta? euk bixirik yate osak ala? –174 / *ARRATIALDEA*: Santageda kantau ala erresau ingu? –111 / “Marti ilbera, ateste il barri, Salomonen ama, es gose es egarri” - Orduen il in dok? –esan i otzen Salomonek-. -137

Inperatiboa

MUNDAKA: da "calla" da arrain gosuaue dxateko, bai, saltza berderako ta orretako. Ia, pára ein baspadan e gasta- / lengo pentzamentorik be-stak-, amata eiñ e? Baye gastaten da- / kábuti nórtien... amata ein apur

baten topa arte.. / latiñe, eser ataten basu ametik, erun ein / Esetako gure basu, amen dakosus ixenak, erun ein / martxan dau? lotu eiñ apur baten.. / Andrakala da-, e au e, amata ein apurtxu baten gure basu

Partizipoaren ostean

ZAMUDIO: A ixiten da besteak saldu edo gorde in te etzekoak bota baldekada batzuk ur – 58

-TEN IZAN

ZAMUDIO: an daroas sortzi bederatzzi urte baserrien, eta yausi ite ixen dako, estako altzete ixen -175

Mendeko esaldietan:

BA- (baldintza)

ZAMUDIO: Santietu sana urrutu sana bere lekuen sartu in bagendun igual opereu biarri pes –292 / *ARRATIALDEA*: Ikustosue? Suok lelungotan bendisidu in basenduen, bearra asi orduko, au mogidu ingo san ondo. -220

BA- (zehar galdera)

ZAMUDIO: Estait nik yoan in basan be aitite gurea –42 / *ARRATIALDEA*: da gero txakurre ibiltetan gauberdien txakurra ba estaipa kondenu in basan -274

Erlatiboa

MUNDAKA: enmalle, mallaten dena arrañe, bai, ori (da) tresmalle. Orretie mallaten dinak, tresmalle, mallabakarra, bolantie, da, orretie, arrañe malla eitxen dinati orrek [Lehenengoan eta beharbada normalean, “egin” barik, baina bigarrenean, azpimarratuteko, erabili leiteke] / bixidxe da ori. Da gero, allegaten da denpora bat, ill eitxen dena. Da ori iltxen denin du ondora / Ori, da gángille deitxuten tzoie enbarkasiñuri, gabarriri, gero igiri itxen dena, beye igiritxen da karga ta gero ba, eruten dau nora bota bi den, da, igiri itxen (dena), ori be gángille / *ZAMUDIO*: Seuk ikusi in dosun moduko gastaya artu du guk –55 / neguen etorten dana aixe otza, ebei iten deuena –122 / Emen e ba, sertu ite sana san ba, asko erropak Bilbokoari garbitu –161 / Ebatekoa, erramak ebai iten ditune gurgullue –189 / Yeusi in bea deuen alderdien kapeu –190 / Ori fubolsalea da ta, gusteu iten dakona –350

-Eta

MUNDAKA: se kontraseña dakon Matxakuk estaitx, ba, buruti dxun itxen di, astu itxen di-ta / eskapi esi(n) lei sarratu se eskapi sarratu- ba makiñi pára eitxen da-ta, itxó eitxen da / Da, semat eta brillo gitxiau dakon, arek gedxau turetuten dau, a alta eitxen dau-te / *ZAMUDIO*: Se lorea yeusi iten dako ta –149, 204 /

Eutzistesu yausi ingo daste ta -279 / altze adi mogidu in bea yuk seusetan eta -359 / ixiñi ori ateori otzitu ingo gosena ta -390 / ori umea koiñe yeusi ingorona ta -390 / *ARRATIALDEA*: Supe yanda daukosu eskekoan ogie, txikiten eskatu in gauntzen da eskeko bateri -139 / "Artu ik auk (g)uroan beste, baye arin, usabak ixartu in biar yok eta..." -215

-LA konpletiboa

MUNDAKA: Da asala kenduta saldu itxen san Ondarrun. Esatebin e Sumaidxen da orretan dxan eitxe sala / [- ser da "trabo"?] trabo ba, lotu in sarela, enbarkasiñu lotu itxen dau / Se sarri ba, eridi ta txakurrari omon da, miñas eitxen tzu garbitxu. Da, esaten dau ba osatu itxen dela / galgie ori gudau esan e, fréna, frena eitxen tzola / Ondarrun erderie, eskondu eiñdxela ta "esposatu" / *ZAMUDIO*: eta ori ebai in bixete otziela ori minfirue kentzeako -21 / ilten basara, atara barik iten badotzu ak urten iten deuela, esan iteuren e -89 / promesa iten bosu betetu in bea dala -89 / eta gero, geixoak kureu ite siela -97 / ta orrek andabideari errespete in bea dakiela esaten deure -98 / gero esa yoskuen ba sera, usaba il in deuriela -229 / Ito iten dala esateuren aratinik iminieskeroan da -283 / Eta orreri ango Etzebarringokoari ofresidute ta negeu i otzola aitik urtetaurela kateakas -291 / Sakatu in bea dakola giltzeri esaten deure -294 / esan dosu etorri in dala? -395 / *ARRATIALDEA*: "ni naure ama il in yatala errekaduegas datorrena il ingot". -137 / Da gaubetan askok ikusten situsela iluntzetan da gau-garrak saspi urte pasetan sian ingurumarien pasau iten siresela. -178 / Da gero, errotari betek egun beten esan auela: "Mekaguen la Señora de Anboto". Da, Anbotoko Señoreak errotea parau in otzela. -186 / Da etzan sinismenekoa baye entzuteak aukesan paskoaskoagas bete in bea dala -228 / jentek ikusi itauela, esataurien lengo sarrak. -257 / se, ukutuskero txispeak, esataurien kondenu iten dala ta, -273 / Da gero an kandela negarren bat edo bi topau basituesan esapituesan, ie axe ori parau in yakola ta yoan sala abade ori bere lekure. -284

-ELA ETA:

ZAMUDIO: Pañelutxu bet iminte aken ba kokota okortu iten dakola ta -19 / barriek arraskeu iten deuela eta ixen biarrixeteuen e, sarra -37 / *ARRATIALDEA*: Da ba erriko jentea be dana estutute parau sen eta ser pasau bear ete dauen!, kanpo gustie apurtu ingo dauela ta ak e inisituotzak. -161 / Da biepietara, esaten auen, agarrau bearrotziela txondorrari espabere txondorrek erre in bearrotziela ta. -214 / Da karraka etorri sien etzeraño kondenu ingo diresela ta txispeak artu eskero. -274

-LAKO

ARRATIALDEA: Kueba orretan askeneraño iñor esta sartu. Kandela ixituegas sartu eskero, kandelea amatetan danean, arnasean faltan urten in bea dalako. -215

-LAKOAN

ZAMUDIO: eta axe presioa altzeu esteaitik, ba bajatu ingo deurelakoan trena, ba oñes yoan -242 / da i nendusen egosi kurtidu ingo direlakoan -287

-LEZ

MUNDAKA: orreixik ixeten san "lema-dxalie", lema dxa(n), apurtu, apurtu eitxe bal-apurtu itxe bales ba "lema-dxalie" / *ZAMUDIO*: Ta oneri piperrari kendu iten dotzesules ba kendu ala barrie dator -142

-NA

ZAMUDIO: Grasi ekarri in deurena -319

-NEAN

MUNDAKA: [- sarratukeran ser gudau esan, estanin ikusten?] tapaten denin, bai. Sarratu, tapa itxen denien, esatiles beste mendi batek tapaten dauenien, ori da sarratu [Lehenengoa normala, bigarrena enfatikoagoa, azpimarratzeko] / Bira eitxen gendunien, ta txakurre, amarra ein bi-xete gendun / *ZAMUDIO*: Eta beste bedar batzuk ote siren, ebai eite sanean ganeko asal fintxue kendu te a iminte sana -39

Orduan

ARRATIALDEA: da gero andik etorri sala "Jesus" esateko usedioa, edan itorduen. -220

Ordurako

ZAMUDIO: Agoan lelengo berbea berotu in bea da, esan in ordureko -309

Subjuntiboa

ZAMUDIO: Txarto in estiotzon edo ebei in estiotzon uye edo -22 / *ARRATIALDEA*: Amotoko Señorea etorriopai, da es inaiten kondenu ba sartu nes ementxe. -274

-ELA

ARRATIALDEA: Da kridueri emon otzen e estaipa jitanuek edo olango seren bat, txismetxuen bat eskure. D'a txismetxue sabaldu in daiela da solo gusti ori deabrus plantau yakon da mokilekustiek apurtu. -184

-TEA

ZAMUDIO: Esta komenidu egun dustietan garbitu itea -286 / *ARRATIALDEA*: Da barriro bota ei otzen maldesiñoa, an kuebatan es, beste lekuen batera, il eitea gure i auen, il daiten. -249

-TEKO

ZAMUDIO: Barrieari iminten dakon atara iteko txorrotxue espitxea da -58 / Gixondu iteko eskondu in beako deu -280

Ordenea aldatua

ZAMUDIO: txue iten deurenean loditu -22 / ta gero a iten da baltzitu -30 / Mortzillek gero iteuresen errepartidu -51 / Kafea in san barrean akabeu -57 / baye orrek pasaderak iten deu dana abraseu -69 / eta or iteurien taseu -129 / eta leku batzutan iteresan palatuek altzeu -131 / Egurrerako masetea egurreskoa dana, se burniskoak, iten deu apurtu -165 / A iten dosu enboteu -275 / *ARRATIALDEA*: d'etzean labasue inde gero labea ya epeldute daoela, eite san an sartu. -176 / Ain ganean imini ta besteagas eitesan yo, d'eitesan bigundu. -176 / d'an itesan sarrantxatu, ite san yo fin-fin imini. -176 / Da gero itesan irun, -176 / Da gero andi atera ta itesan arildu, -177 / Da gero ba in sen abadea kondenau -274 / D'andratxue in sen asustau -275 / Da gixona in sen sustau sano -276 / gau beten in yakien txondorra ba sutu -298

Honangoak batzuk baino ez dodaz imini. Mundakakoak asko eta asko dira eta azalpena beste era batekoa izan leitekkelakoan gurago izan dot atal hau osorik imini ez.

Zehar galdera

ZAMUDIO: ta estaipa selan aitu ingourien -132

3. "Egin" bakoak:

Abraza. *MUNDAKA*: Amen sartze su txikota edo ori, da, abrasaten dau, abrasaderi ori da

Agarra. *MUNDAKA*: da andik pasaten da apaidxue, da, gero, agarra dau arrañek, errie

Agertu. *MUNDAKA*: seoser eiñdxopa nipa. Agertuko da, topakot e bidxar edo, asti(dx) dakoten baten e

Ahazu. *MUNDAKA*: toleta, da au da len esan tzuten ixena, a pa- esan tzutena kúñie, astu dxast e oin ixena [onbre au] bai, tan-.. astu dxast.. tanboleta / *ZAMUDIO*: Kanteu cara al sol, eta biba españa be bai, bai aistu dates jainkoari grasiek! -106 / *ARRATIALDEA*: baye tire gero besto bategas eskondu sen d'aistu yakon a afruntue -147

Aitu. *MUNDAKA*: [estaipa ni e-, billurra dakot, igual estotzat-] bai e, aitzuko su, bai bai bai, aitzuko su, aitzuko su. Da onbre errepetiduko tzue, se gu dauen esan-da. (Ba) aitzuko su

Akabau. *MUNDAKA*: [- akaba da?] ba, sarati akaba da, sarati akaba da, baye sarati

akaba da lengotan / Da gero ba etor san ba, onek pitxek eta náilonak eta, ya, ba kordelak akaba di / len e besegue, atrapatzen san ondó, oiñ e, ori beseguna ya akaba san / Arti errite sunien, akaba su artie, bay txikota errite su óndiño, átzeku da eskue / ur-txakurre, estau estau, ori errasi akaba san / e kasu baterako asarrakuntzie, da, bueno, akaba da amekue, kartapartillak ein [ya se ha terminado] / *ARRATIALDEA*: da magaletara allegauskero ba gau bet edo egun bet eta gau bet edo itxiten da t'akabetan da. -203 / da lañoak urten otzienean: - "Gureak in dau, akabau de" / Eta aixekas ulleakendutziesan alameraño t'akabau sirean Lanbreabeko lamaanek. -259 / Da gero ba, gerran segidurien da segidurien da akabau sen gerre ori. -285

Akordau. *MUNDAKA*: Da bestie, selan da, ...a! Luletan on da agarraten dau orrek e.. akordako nai baye... / burun puntan dakot e.., akordako nai / Serantesko mendidxe, gitxi.. gitxi. Koño! akordako (nai) ... "Playa de Berria" / burun okitxen dot eta... akordako nai (gero), akordako nai / Esin akorda(ten ixen dot) baye akorda dxast / ño, akordako nai / ño!.. ño! akordako nai / Onetako ixena... e! akordako nai igual gero / ño! Akordako dxas gero baye / [-selan dakoye ixena?] ..akordako nai, pie de gallo / orreri deitxuten tzagu, kaguen dies, ori be errasi kendu- kendu in san, akordako nai baye, ño! / *ZAMUDIO*: akorde nas erosi dosune -397 / *ARRATIALDEA*: Suron aitite ganera sinismen andiko gixona yatzun. Baten be, akordetan nas, gerra denporan, ... -210

Allegau. *MUNDAKA*: Bílboko portuen, estranjero batek arek estaki, moll(e)rarte bai allegako da, ba- mollati barrura ser dauen arek estaki

Altzau. *ZAMUDIO*: Altzeu bear bada altzeko nas baye onek sartzarora urtengo deure -418

Amaitu. *MUNDAKA*: Ori, e, se-sango tzupa? Cuarenta baiño lelautik ya akaba san ori, amaitxu san bai, amaitxu san / Da sarrak, oiñ e ori errasie amaitxu da / au da kórtxue, amaitxu da kortxue, trañe esta? Amaitxu da trañe amen, amaitxu da. Da ementi due txikota, biradorera datorrena / uda gustidxen bai. Baye ori be amaitxu da e? / mártxako arrañe. Orrek amaitxu sin, atxiñe ixeten san ori, áideko arrañe ta, amaitxu eiñdxe / oiñ estau mandxungarik, oiñ e, ori ya ba amaitxu da, se ixurdi galdu eiñdxa amen

Apartau. *MUNDAKA*: etxada gustitan, etxada gustitan arrañe aparta bixu, peskadilli peskadill(ia)s

Apuntau. *MUNDAKA*: "tanbuleta" dako ixena bai, bai, bai, bai ori apunta gendun [ya apuntamos] / [- or imintxen dau?] apunta notzun, ei- eiñdxa dakosu

Apurtu. *MUNDAKA:* da ortik batelak, lema-dxalíe osea, lema luxi erute bien atxiñe, da, pása igual gánetik eta lemie apurtuten san / *ZAMUDIO:* Baye gero berantz eurberea artu euenean, frenuek apurtu yakosan -128 / Gerrartean gero arek e, apurtu siren da, ostantxean Samudion on san -219 / Sayetzak apurtu itues, eskonduteko, iru biderres -332 / sayetzak apurtu dakos areri be -332

Arreglau. *ARRATIALDEA:* A, ori baño espok o arreglauko yuk, -196

Atara. *MUNDAKA:* Oin Bermion akaso atarako di baye, ori galdu eiñdx

Atraka. *MUNDAKA:* es, se, atrakate sara su, da bestí datortzu- sure estiborreko mandara atrakaten

Atrapa. *MUNDAKA:* da orduan e deitxuten tzagun baporari (da), bueltan, trañe bota ta atrapate san / [- emetik atrapaten di orrek?] bai, atrapaten di bai bai / Oiñ atrapaten da amen be e? Lantzín bein, bai bai, atrapaten da. Atxiñe esan ukusten, baye oin atrapaten da / [- berdela be masi-ñdx, bateletan da berekidxes da aulan, berekidxe]

bai atrapate san, bai / Uraberiek, artun da berak eruten tzon sillora, bai. Da, atrapa ei bien, urabera bat ume bigas, bai, atrapa ei bien e, sillun barrun atrapa bien / [- ameku da?] es es es es es, atrapa dot e? Bai, atrapa dot, onegas da eitxen dena kabiarrá / Au da, atrapaten du e? / onek gerrakuek, gerrakuek, atrapa du sarri, egue ta olan, atrapa du, atrapa du, bai bai bai / ba ori da geidxau e mariskuntzako [- a! Es arraiñek at-] bai, atrapaten dauie, baye, mariskuntzako / sarri atrapa du, subira otorritxe ta, gaues-da, argira edo otorri(txe) a-, atrapa du

Atrasau. *MUNDAKA:* algarettín dabill au erlojue, bai. Edo atrasaten da edo adelantaten delakon

Bajatu. *ZAMUDIO:* Bueno bajatu da itargie! -330

Behar izan. *ZAMUDIO:* umea bateatu bea sendun amak familie ixineskeroan -90 / eta niri estatelako gustetan ori banderea esate neuntzen, eta bai baye atara beada -107 / Bustena gitxi, baye lantzen bein arregleu bixite akon espere len e -169 / Ene! negarres dau txakurre baten bat emen e, il beadeu emen ba -180 / Da txakurrandi bet topetako ibili bixate san e -203 / Erdera ikistea ba gatxa da eta ikisi bixin gendun -228 / Au garbitu beada se onek esteko itxure ona -239 / Garbitu bixete seituesan errekan -280 / *ARRATIALDEA:* Orrik i ba komentoatati etorte sirean limosnea batzean, da dirue etzanean ba gari edo artoa be igoal, bakixu ba, komentoko agoape bete beasirean da. -116 / Yoan be gero, askotan infernuko lekuraño yoaten gaintzesan burkada bat idagaiti te pasau bear olangoak. -144 / “Uin ator ba mutil?

Usabak altzau beaiok eta ba uin ixiinkeroan d’artisepatzuk arin”. -156 / ixin sen yoan goxeti te ba yoan bear ixiten auen, -179 / an yausten i sirian otzook plasta-plasta! In bear! -240 [esklamazinoa] / Da gero gaberdi pasau sanean a sorginok erretirau biar -251 / Ba, soas arantzean d’esaiosú Josepari - Bai, esan beotzet -266

Deitu. *MUNDAKA:* [- pentzaten dot Bermion "korrostokola" edo] korrostokola edo bai, deitxuko da bai, diferente, baye, Mundekan "korrosala"

Desaparezidu. *ZAMUDIO:* botako euren seuser andien bat -gero desaparesidu akon -407

Desazidu. *MUNDAKA:* Kanalen on sin ostreidxa bi, bat deitxuten tzagun ostreidxa sarra, a desasidu san

Egin. *MUNDAKA:* [- dana eiñdxu] eiñdxu / E, egualdidxepe alan-olakuk eta gogoripes, esu enteniten? Baye eingot, eingot / bakan, bai bai, ibil nai, atikas. Ein notzun e figurie atina ta / [- élíxe ikusten badau ba-] élíxen brílluri be bai eitxen tzo, eitxen tzo / ein notzun nik au, esendun eruen? [ya te hice] / Bueno, au eiñdxu.. [ya hemos hecho] / itxi, (..) eingo tzut / ongo di.. Ba au eiñdxu / [- lapak] lapak, bai. Eiñdxus / agiñdxu dostie eitxeko olakuk, ein tzatie, onetie korañetentzako aridxe(k) / Sillin dxota palo bategas be iltxen da, bai [- seupe olan-] bai bai eiñdxu, eiñdxu bai, bídxetara, bídxetara bai / atzo-murtzilli da, e.. e ori ein notzun nipa [ya te hice] / Normal dauena, ein notzun ori ba / marapillo normala au da. Au e ein notzun e, aurrerau be / lanbasa da, e, lanbásak oiñ e, erosi-txen die, ba ordun eitxen sien lanbásak, trapuek / [- au botaberi da, esta tanganillu esta?] ein notzun nik aulan ba / *ZAMUDIO:* Tratue tratue -esan eutzon, ta i euren tratue ta, -408 / *ARRATIALDEA:* da ofresidutzen deabrueri: “arimea emongo neuskio deabrueri ementxe subi bet itarrik”. Da deabru orrek e, berbas e, sertutzen ba: “ingotzut subie emoten bostesu arimea” ta “emongotzut”. -179 / Ori baño espada ingo yatzu. -230 / Alaba ederraren arimea ofresitan bostesu, ingo yatzu bearra. -291

Egon. *MUNDAKA:* [- au libruie esetuko su] on da gure etzin olakue [- Bermeo] bai, on da gurien

Ekarri. *MUNDAKA:* [- galeones] igual amen ekarko dau.. ekarko dau igual.. cebadera, uno

Emon. *MUNDAKA:* Bay ser, emoten tzatie, da gero, estostie- entrega be-itxen da. Ba nik esto biar ori e? / *ARRATIALDEA:* Da deabru orrek e, berbas e, sertutzen ba: “ingotzut subie emoten bostesu arimea” ta “emongotzut”. -179 / ..da ba emongo neuskisu lelengo semea baie onikari montoyok estosus bolbiduko urre ta ba

emongotzut lelengo semea kaskondu baño len. – 212 / Bueno ba, suk u ondo aginduten bostesu emongostesule semea, onik iru montoyok bigerko urre biurtuko yatzus. - Bai? Ba emongotzut, -esan iotzen- -212 / Eta bildurtute andreak emutzien orrasi ori. –264 / Bueno, nik ure badekot, emongotzut -280

Entzun. *MUNDAKA:* [- au dxateko da, marmitxe edo esatiles "surrurutune" entzun su?] "surrurutune" entzun dot, bay surrutune ixen bi dau, marmitxe surridxen, bai

Erakutsi. *MUNDAKA:* baye da, ari espesiala, erakutziko tzut.. ari espesiala da

Eroan. *MUNDAKA:* Alan da se, aur satosanin Alemaniatic ingu.. suk erungo su, apuntako su erderas da gero euskeras ataku, e? / ordun esin oten alfarik, da gu itxasora bota biarrin aldianuek, bueno komeni itxen dxakoen euren terrenuntzako ta, erute bien, debalde e? Esatiles e batun e mólletan da erranblatan da erute san / *ZAMUDIO:* bueno kolonia gustiek, ixiten ixiten yoan siren, gero etor san gerrea ta eroa oskusen -231

Erre. *ARRATIALDEA:* Atxine opilek erretan sian labean, oin bere yakingosu, erretan dires, -251

Errementau. *MUNDAKA:* errementa be bai esaten da. Amen plaidxetan eitxen (dauena) blon! a sarata andidxe ba errementa dau itxasu(e), bai

Errepetidu. *MUNDAKA:* aitzuko su, bai bai bai, aitzuko su, aitzuko su. Da onbre errepetiduko tzue, se gu dauen esan-da

Errespetau. *ZAMUDIO:* Tximinie apur be tekonak errespeteutzen ori -278

Erria. *MUNDAKA:* erria lau grilleta edo bos grilleta diñotzu kapitxenak, da errite su, da, gero "ponle el sepo" / ? errí su sariek, dríban, erria-erria-erria-erria igual amalau edo amabos sare edo. Da gero txatela, txikota, erriten sendun sortzi edo amar brasa edo amabos brasa / [- Bermion, andrak igual, imie okitxen dauenien] ba erri dau, bai bai, (Mundekan) bai

Esan. *MUNDAKA:* [- ori bestie Mundakan be esaten da esta?] bai, esaten da, bai bai bai / enbarkasiño bi, enbarkasiño bi, parejie bi, esan tzut len / "parte alta" esan tzupa, kortxoti dune, sakora da [ya te he dicho] / amen du botaberie da au- esan notzun aurreraukuen, da amen agiñien, egualdi barik eta... [ya te dije antes] / tanbutxu da, oiñ e, oiñ orrenbeste estau baye atxiñe, aurreko arraintxuen, aurreko arraintxu sarratute bana, e?, esango tzut selan... / [- da olako bi?] koreano bi. Esan tzupa, selan esan tzuten e bokar(t e negra) be, bidxek dxakin taselakon / botaberi sosteniteko, tangue, bai, ori esan notzun aurrerau, tangue / tangó bi. Esan notzun ba an berrelín dxuten dila orrek tanguek

/ [- erromerue, arrañe es] erromeru bai, esan notzun bai, merun antzeku da / se daus batzuk, illunauek, beste batzutaus klaruauek. Beste batzuk, esan tzut, a lori dakoyenak / [- da esta esaten "puentie"?] esaten dauie, esaten dauie: dxun puéntera, edo bája puentetik, edo dxun puentera edo, ori, esaten da baye- / es es es es. Gero arraidxak esan notzun aurrerau be, badaus e, arraidxin antzekuek, ba pikudie ta tramaye / Ba edadekuri esan e? Edadekue, esango tzu, atxiñe selan ixeten san ba, e / bai bai bai bai, esan tzupa, lelau Basamendi dxote su / elixa bidxek esan tzut, bai, elixa bidxek esaten da ba or, Alfa agertue / [- esaten da "Laga, elixie agertuen"?] esan tzut len, eskiñadie, bai / [- da "Lagako errotie agiridxen"?] bai, esan du, Lagako baixie, erroti agertukue, esan du bai / [- "Mendi baltz" esaten da?] Mendi baltza esan tzu len. "Mendi baltz" esan tzut / [- da "Portuondo agiridxen"?] Portuondo agiridxen esan tzupa, Lagan da órretan, eskiñadan sausenin "Portuondo ag(e)ridxen" / Ori esan- esan notzun nik aurrerau be / [- esakerie esan su es? Baldarra-] bai, esan tzu len / [- suek "uxuxue" estosue esaten?] esaten da oin baye, gedxau "bibitxue" / erretu eiñdxe. Esan tzupa, Birjiña bi, bat areri deitxuten tzagu, da bestí ori Virgen de las Nieves / "Santa Kataliña" sei, edo, esan dot esta? / E.. orre-, ixena orrena ori da, esan notzun nik / ño! Meladi ata tzagu arrañeri, bai, ori esaten da / esetu bes nik arek. Esan tzut ba tropikalak edo, ortikuek / [- Kaixerren baixie, markak di orduen-] e, esan notzun / bai, da, esan notzen bueno ordubeteko ori emoten tzutíe, káfi artziko [...] / Orretan e dusen gausetie, esan tzupa len, erramuk eta palue ta / Jesus!.. au dok e!.. esangot, iritargidxen, iritargidxek, ixarra, nondik dakon urrien / *ARRATIALDEA:* Bueno ba, etorri daitela alabea bedinkasiñoa botateko. – Ba esangotzet. -281

Esango deusut. *MUNDAKA:* atzetik e botata ori, e, "ancla flotante" ori.. selan deitxuten tzo euskeras, esango tzut, esango tzut, esango tzut, bálsie, bálsi botata / [- seuser da "ollanka"?] ollanka da, esango tzut, arkoiris, ukusten da osuen, da ukusten sunin sati bapakarrik, kadera baten mandie, a da ollanka / [- sakue txikidxe da?] es, esango tzut [-igual berauen, papel bat-] esango tzut, berroberrogei... / au da, esango tzut, au makallue / selan da? M, esangotzut.. eski:ten / kondensadori ixeten san, au e, ia esango tzut, sisternie / *ZAMUDIO:* ixilik egoten basara esango dotzut -394

Eskapau. *MUNDAKA:* ño!, igual ein etxadi ta fallu eitx- mekaguen- andik eiñdxosku edo ortik eiñdxosku edo eskapa dosku edo / sarrí esaten da, arrañek eskapatzen tzu, saus e alaten breki edo

Eskastu. *MUNDAKA:* febreruen, otorten da. Da, mayetzen erdidxetarako ya eskastuten da, bai

Esplikauko deutsut. *MUNDAKA:* okitxe bien e, babor-estibor, imiñdxe, e, e esplikako tzut, e babor-estibor imiñdxe aulako mototxu bi

Estutu. *MUNDAKA:* Ten e manda bidxetatik, da istututen da bai... brankabueltie

Etorri. *ARRATIALDEA:* Martin Astondoa ixin sen e albañel bat, da obra bat akabau Dimen da, etorri sen Billarora. Billaron bixi sen eta kamiños Iorreti bueltea in barik, etorri sen basos, San Roketi gora. -100 / Bai, etorriko dala esan daust. -Ba, ori esan botzu etorriko yatzu. -289

Euki. *MUNDAKA:* or dako ermitxie. Okitxe ban e? San Rokeko ermitxie

Ezagutu. *MUNDAKA:* [- da Mundekan iñois es?] Mundekan e, esetu dot. Esetu dot / [- orduan Mundekan e-] esetu dot, beiñ edo bi bidar e? / itxastxakurre, bai. Esetu dot nik amen be / da arek obeto (esetuten) dauie, orko txirli ta olakue. Orrek txirlak esetuten tas, die fin-fin-fiñeti orrek / onak urten, bai [- esetu sus suk?] bai, esetu tas eurek bai, esetu tas, naparrak ixen sin e patroirik onenak e Pásaidxen

Ezkondu. *ARRATIALDEA:* Gausea da se, aurrera in audiela eskontzorregas da ba gasteope in aurien auren aronakoa ta eskondu sirean, da bitixu, -146

Fijau. *MUNDAKA:* Da, eiñdxau aldadie, berak enbarkasiñuek, da fijaten gara, ia aldada laburre eitzen badau

Galdu. *MUNDAKA:* [- oin esta eitzen ya ori?] es, ori galdu san, bai, galdu san. Asi sinin baporak ardorien da.. olan, argire ta ya galdu san, bai / berrogei edo, eiñdxe ya. Se udán, galtze su edo beste bat da dza! eiñdxa dauena eiñdxa dau / Orrek oiñ e, galdu die / [- oiñ estaus orrek?] es, galdu da ori be.. / E batelin barrun dxun san onduen aitxe elixatzerarte. Da an itxaso batek dxo ban da galdu san / Masopie-, galdu da bistatipe ya, galdu san / otorri itxe sin enbarkasiñu(k) Madalen egunerako, baye oin ya galdu da / bai bibitxun antzekue "elantxobetarra" deitxuten tzo bai, orixe be galdu da e? Orixen be galdu de / bay kriela plamita ta orrek e, galdu sien / Oiñ (au)rrek kalak e, galdu die / [- da "dxitu" be bai?] bai, galdu da / itxasoko saldidxe. Atrapate sin Mundekako erridxun e? Onek atrapate sien [- erridxuen?] bai, (atrapate) sien, galdu die onek, atrapate sin onek..

Gura izan. *ARRATIALDEA:* Urten gurot, amen dao, urten gurot kanpora baie esindotopeu atea -282

Gustau. *MUNDAKA:* beiñ edo bein dxaten da esta?, ba niri gustaten dxast, arrain gosu da

[ya me gusta] / *ZAMUDIO:* se orrek nabogarak len arbiek esaten akien, oin batzuri gustetan dakies -139

Hartu. *MUNDAKA:* Da suk e, artze su etzien, apunta aulako papel baten dakasu, da gero nik esangotzut euskeras, au au da, da ori au da, e? / Ba deskuidetan basintzen galtzea asie te iñon ikusten basendun ohea, artze sendun baye ostentxean norbera tekona -148

Hasarratu. *ARRATIALDEA:* Gixona, kenduteko ondotik asi sen, asarratu sen, da gero maldasiñoa bota saun -277

Hil. *MUNDAKA:* palo bat. Burun dxoteko, begi bidxen bitxartin dxo ta iltxe san / Eitxen tzoen ametik, igiri, kutxilluas, da eitxen tzon, asurre ebai. Da, iltxen san angirie / Bai, sille dako. An dxo, sillin dxo. Palo bategas da iltxen da, bai / sarnie- sarnintzako, bay sarniek eitxen san e, urte- brota biarrin barrura sartun árekas ótzakas da ur oztakas, negue(s ixan da). Da, a ta gusti be, il sin e batzuk / *ZAMUDIO:* il da fulano eusoan ta ala! errosario erresetan ara -91 / Fulano il da ta areri mesan bat sor ixengo tzie seuser etzekoak -93 / esteure balio, iños il dot ta ba, txakurrentzako be lumetu in bea da ta esteu meresidu -178 / Erremandadea ite san, ba ganadu bet geixotuten basan, ilteuren, erremata esateutzien -212 / baye berrogei te lau urte dire amama il sala -395

Hotzitu. *ZAMUDIO:* Ixerdie otzituko datzu te etorko datzu katarroa -30

Hutsitu. *ZAMUDIO:* eta txakolin barrikoa utzitu akon -412 / *ARRATIALDEA:* ..artu burrunzti gori ori esku batean da ilinti bet e bestean, da aspirikara sartu otzesan yentil orreri bekokiko begi bakar orretik eta begie utzitu otzen da itzu itxi. -192

Igarri. *MUNDAKA:* a etzi segiten dau, bay berari pegata daus, beste etze barridxek. Baye igarten da, etze sarra igarten da / Aunke, igarten die, e, begi txikidxe

Igon. *ARRATIALDEA:* Iguik eta ostuyosak belea abitik altzau barik! Igon auen eta belean uskaiko lumapetati sartu esku ta ostu otzesan arrautzok eta aiteri eroan. -242

Ikoldu. *ZAMUDIO:* Ikoldu dire tomateak -282

Ikusi. *MUNDAKA:* arinka sikuek, atxiñe, oiñ e gitxi, ukusten da baye gitxi / Da iñoix ikusi su gaues, arkoiris? [- es, gaues ikusten da?] bai. Nik ukusi dot, iru bider ukusi tas, da iruretan okiñdxu denporalie / [- nipe estot dxakin] bai, gaues be ukusten da, ukusten da / bay neuk estot ukusi. Ukusi dot altzaten da ori bai, bai.. Au da, almandrabie / [- amen Mundekan?] bai bai, ukusi dot, bakixu erridxun korrenta dabilleles, estaidxen korrentak e, eruen / [- Kabargatik "Monte Ano" ikusten da?]

Kabargatik Monte Ano, Monte Ano.. bai, bai, ikusten da. Ukusten da, Monte Anok urteten dau Santoñan oesteko mandatik / [- Kabargatik ikusten da?] ukusten da bai / Au ukusi dot baye ixenik etxakitak eta, ónen ixenak estakigu / *ARRATIALDEA*: I, ator, talo eder batxaok emen d'erdie yan yoat eta itzako be bayaok, sailtu ik ona barrure t'ikusikok selango tripekadea! -102 / "ikuskosu bier ser paseko yatzun sauri!" -295

Imini. *MUNDAKA*: [- sakue emen asten da esta?] bai bai, bai. Imingotzut, sakuek.. sakue / *ARRATIALDEA*: ...d'esanotzen errotea andando iminteko berari, de, ba, iminikotzela ta yoateko atzera t'andando ongo dala. -187 / Beste ori joan i sen kurtzea iminten da, imini auen. -251

Irakutzi. *ZAMUDIO*: Ure lotu estiten irikutzi dosu? -283

Ito. *MUNDAKA*: da portora sartukeran, barri txarra da, dxun san ondora batela, da, aitze itxo san da semi salba san

Itxaron. *ZAMUDIO*: bagoas ta ni treneari adi estot koiten bata, koyuko du te koyuko du, arin de arin de, itxerongo deu -200

Itxi. *ZAMUDIO*: ta segun etzeko usaba selango dauen, itxiteutzien kantetan -210 / itxiko dotzut galtzean espaostesu -394

Jakin. *MUNDAKA*: ser darusue? ta, ordun esin ixate sales gusurrik esan, se portun dxakitxe san da, se kaja darusun / [frallie?] bai, dxakiñdxot e se-saten susen / *ARRATIALDEA*: Yakín yoat nik olangoxean bat ixingo dala. -288

Jan. *MUNDAKA*: Gaues, ara argire. Yadxaten dus, dako-, berdelan da, bueno!, berdelen e antzeko e ori dako, okelie / [- arrain ona da?] e? Dxaten dauie. Bai, dxaten dauie amen e jubilauek / *ZAMUDIO*: eta gero nik ori espaot eiten, edo negetan baotzut nik berbea yan dot -327

Jo. *MUNDAKA*: E batelin barrun dxun san onduen aitze elixatzerarte. Da an itxaso batek dxo ban da galdu san / *ZAMUDIO*: ta gero santagedatan yoaten sienak orrek, atea joteurien, eta eupadea -402

Joan. *MUNDAKA*: [- begidxen bistan metro bi edo iru?] bai, dxuten da, dxuten da atune ta olan / Dimas, otorko sara neugas da? Ba bai. Bueno! Dxun nai, da, eskiraripe estau okin / *ZAMUDIO*: Oyalak yoan dis -61 / etorri aten Polisene aber yoango banitike illebetean edo, estait besteari ser pase akon, beste maistreari, ta bueno, ba yoango nas esa nentzen -109 / Kriedueri esautzen usabeak yoadi aspagarrien bille basora ta, yoango nok -162 / *ARRATIALDEA*: D'atzera Iyorreti bueltea in, da kamiños, oñes, sartu sen Billarora elesportalera eldu barik. Da yoan san bere etzera. -101 / Tiauk u mutil, ni nau be an por an ñabik eta goixan, selanbeist i bixieri autzingo yotzuk eta.

Da ba yoan sirean biepietara -119 / Da ba yoan sirean irurek iruretara nondikure t'andixik. -120 / Dana dala, nosonos yana(k) faltau edo lorrindute be esotuus. Gaur u orritxoan sian baye txarragoak etorri dire, -204 / ta soasie nondikure seoser ikisten. Da ba mutilok, bakearren, aitepe auren amordeagas bixi beauen da, ba yoan sirian. -241 / Ba, bai, joango nas! Pastorea joan san eta eldu sanean kuebaurrera -254 / axe kutxea topetan yoan bea daudela Gorbaieko atxulo orretara. Yoan sirian ba, -260 / d'orretiko bategana yoan san Bilbora ibili sen e langille bat esta, euretariko baserritar bat. Da yoan san d'urtotzen adibinadore señore orrek, -260 / Manu, biger yoan beadosu Villarora.... - Bueno, yoango nas. -264

Josi. *MUNDAKA*: arrañe dxosí dot, ori da, dxoste sunin, engantxate sunien, arrañe engantxate sunien, dxosi dot

Kantau. *ARRATIALDEA*: D'askeneko arrie ifinten dabilela ollarra(k) kantau oan gaberdien -259

Kendu. *MUNDAKA*: Erreran terrenuti-ta, a portu be bai ei ban arek, bay portu kendu tzoyen / *ZAMUDIO*: Arek iteuen astean, egun biri paten bixerra kentzeauen -19

Koiu. *ZAMUDIO*: bagoas ta ni treneari adi estot koiten bata, koyuko du te koyuko du -200 / Karra ineko nik koiko saitut arin inarren -259 / Ingosu arin baye koiko saitut -287

Korridu. *MUNDAKA*: Da ori béla- bélako barku deitxuten tzona da txikidxae, da oten da, korriten dau, aixi dales, beliles dako

Kostau. *ZAMUDIO*: koste akon gure Ilariori etzera allegetea, bat eurrera ta bi atzera -248

Leidu. *MUNDAKA*: tanbutxoko tapi au da, tapie.. e leiduko su suk e. Amen imintxen tzu ba atxiñako bapora

Librau. *ARRATIALDEA*: da kurutzea ei otzela batek eta arexek kurutzea iotzenean bidea librau eutziela. -272

Lizenziau. *ARRATIALDEA*: Gabon egunean mutilek lisenziau situsan etxerako -285

Lotu. *MUNDAKA*: Sakaten tzon botoyeri, da bola- boli lotze san. An presidxuen / *ZAMUDIO*: baye eskondute lotuko gas, eskondu adi te lotuko gas -133 / *ARRATIALDEA*: Abadea kadera baten sapatea ta bestean bape barik i ya odaie lotu sen. -184

Luzetu. *ARRATIALDEA*: Maritxu, atzorik ona biserra lusetu yatzu, -251

Martxau. *ZAMUDIO*: Es gu bagoas -ta martxe otzien seguru besteak -406

Obligau. *MUNDAKA*: len esauen itxitxen pasaten Erreraneku (be) baye gero, obliga tzoye da jenti dxuten da

Pagau. *ARRATIALDEA:* Da ser ioan baserritar orrek, ba, seinbeta sure bearra ta, b'ordenen lau siriek edo estakipa atxineko kontue da ta, bueno, pagau otzen esta, -261

Pasau. *MUNDAKA:* Da bein e itxasun ein eskero egun bat edo bi ya pasaten dxasten / Mosolun sillora allega baiño lelau dau, atxie subidxeles, da, pasa lei, enbarkasiño txikidxe pasa lei, andik bai, pasa gara, sarri / sigloye baiño gitxitxuau dena, da olan amen egualdi gogorak pasa die, pasa die bai bai / *ARRATIALDEA:* Es Pedrotxu, es ikeratu, oni(k) pasaukoire, pasaukoire! -183

Pentsau. *MUNDAKA:* bai, e sarri, Mundekan da es, Bermion be bai esango da, pentzaten dot nik

Pikau. *MUNDAKA:* béliles dako berak, da bustenak a-, bustena semakure, semakure busten e, da pikaten dauie / [- da orrek ukututen batzazu pika eitxen dauie edo?] bai, pikaten dauie, bai / da arraño apartakeran gixonak ote sin e, oin guantik eta daus gómaskuek, baye oiñ e, len e, eskús ixeten san dana, da pikaten tzun

Plegau. *MUNDAKA:* a sarik eta galtziko ixeten da, plegaten da ta pega, mar- marmo klase asko dau / [- igual korronta badau au gero-] plegaten da, bai baye plegaten denin orretarako dako pangie

Preguntau. *MUNDAKA:* kasu baterako arrasteru errutan da, (ak e..), ba preguntaten tzasun: se alturetaren gaus edo?

Salbau. *MUNDAKA:* da portora sartukeran, barri txarra da, dxun san ondora batela, da, aitzex itxo san da semi salba san

Saldu. *MUNDAKA:* "atara bat edo bi saltziko", ataratebien, asala kendu ta saltze san, arrain gosue

Salta. *MUNDAKA:* [must eiñdxot?] bai must eiñdxot bai. Edo "salta dot" edo "must eiñdxot"

Sartu. *MUNDAKA:* Esu ukusten? da.. sartzen da ta or da- or dau preso / Se dako, e, e-, se dako, sartzen da ta arpojeles dako gero, arpojeles dako olan e gántxules dako. Sártzen da gero esiñ atara

Segidu. *MUNDAKA:* [- da oin be eitxen da ori?] bai bai bai bai, eitxen da bai. Ori amen e Euskal Erridxen e, Euskal Erridxen e ori itxen da, segiten da

Topau. *MUNDAKA:* [- au mapi ondo eiñdxe dau esta?] bai bai bai bai topaku, orrek errunbuk eta / Iñoix topaten da bat edo beste baye es es, topaten di e? Iñoix topaten di lantzín bat / Da, batek e-, erute bin e, banderi(ri) bostak edo seira bardin, galtzen basin be ba topate sin e, e koño a banderi geure-, geure lagune da / seoser eiñdxopa nipa. Agertuko da, topakot e

bidxar edo, asti(dx) dakoten baten e / *ARRATIALDEA:* D'olan ibili sirean topetan orrik erri-sekorro(k)p(b)ioik. D'alangonbaten topau situesan, bikotxak ixin bearraudien d'erri-sekorrak, da topau situesan da efetibamente – 160 / D'asi sen, asi sen topetan da topetan da topetan da topauen, topauen e Martien arrauntza ta Martien txita ixineko ullar bat. -163

Tunba. *MUNDAKA:* trañe edo karrun otzarakas edo sues da, e, "túnba dau", "tunba dau", plaust, dxausi da, erori

Txupau. *MUNDAKA:* "es un parásito", pega eitxen da arrañeri ta txupaten tzo, ori da lanproye

Urten. *MUNDAKA:* bai, ikusten da. Ukusten da, Monte Anok urteten dau Santoñan oesteko mandatik. Bueno, Santoñan nórtoko mandatik, bai, urteten dau / aiñena, bota lei ba ernegasiño baten edo, ño! Urten tzu esta? Baye, erderas / *ARRATIALDEA:* Eta ibili sien kuebeka ekosten barruti eta urten audin. -254

Zatitu. *ZAMUDIO:* Gero etorte san ostabe ori matarifiori kutxilluegas ta satitute san -78

Esaldi bakunean:

Ahalera

MUNDAKA: Bertan on lei egualdi txarra, bertan, ba euridxe bertan da ixa lei baye amen es / [- Basamendi txe Yustabankun bitxartin dauena] e deitxu leidxo, deitxu leidxo / Da otorte sinin bueno "urten lei", edo etzegune, euretiñoa / señoeruk e eitxe bien e, ba "pasa lei" edo "egualdi ona dau edo ori" / da au dana da atxa. Sénu bai gura basu esa lei / [- foto ederra da ori] bai bai. Au dibuja lei / [- esa lei esta?] esa lei. Baye itxasoko gausi da / [- Bermion "flojo" esateko, "agiño dakot algaretin", flojo] e esa lei, bai bai, esan lei. Esan lei, amen be esan lei / esa lei, esan lei, esan lei, kuadra lei konbersasiño baten edo, e "bitza galdu barik ein bi da ori e?" / [- "gure papelak enpakata daus Madrilén", galdute] galdute bai, ixan lei, ixan lei / [- da "mandaskadie" eiñdxu?] esan lei baye, amen e, se? da, dxo itxasuk eta mandaska bota gaitxus / [- esan leidxo berari be, "ur-txakurre sara"?] bai, bai bai, bai bai bai, esan leidxo bai, bai / Da "amantillo", amantillo, au ixengo da? Aguentaten dauena puntala? Ixe lei / muertue, es e-, bueno! deitxu leidxo, bay berari es

Zehar galdera

ARRATIALDEA: Artik, artipat, ia yan laisen edo, -199

Aurkespena

ZAMUDIO: ta esa tzon: -403 / eta esaotzon seguru, ba jitanuek: -408 / atzenean berotu sanean esayotzon: -408 / *ARRATIALDEA:* Da baten seguru or estaipa nope arimea ofresidu i otzen deabruei galondo bearrek iteko baye

damutu in i sen da orres ganera Samartinen amabi egiek esan bear seguru te asi i sen: / olango eskeko erdeldun bet etorri yakon da limosnea eskatu otzenean esan i otzen: -133 / Ba, seguru, gixon ori be eskean etorren da ba es eukan itxura txarripe ta esan i otzen baten batek: -134 / Katue ostandu in yakon an estarien da egonak egon inde esan i auen gixon orrek: -136 / eta ba bera bildurtu in sen apur bet da esan auen ba: -159 / Da pentzauen ba: -159 / Da esan otzen gixon orrek: -161 / da ofresidutzen deabrueri: "arimea emongo neuskio deabrueri ementxe subi bet itarrik". -179 / Topau dau asto bat, bidean erdi erdien d'asi de: arre ta arre ta arre ta! -265

Ei:

Da ba egunen baten, androrrek esan i otzen ba: -153 / ta esan i otzien alabori: -155 / Da, akabaurduen basu ori, opatu iyotzen seguru te, esan i otzen: -156 / Da esan i otzen ba se: -158 / alangonbaten gitxi falta sala ullah orrek egoatxo gora ta gora, gora ta bera ta iauen: "Kuuukurrrrrrukuuu!" -164

Bai

MUNDAKA: [- ona da dxateko ori?] bai dxaten da, baye, gerra-denporan asko, oiñ agertu be gitxi itxen da e? / [- dxaten da ori?] bai dxaten da, bai, bai, bai, bai, bai / [- Mundekan be esaten da?] bai esaten da, esaten da, bai, bai / enbudue, estaipa, setako. Enbuda bai usako da, e oridxu atateko edo, e.. ss! / [- esaten da asko ori emen?] bai esaten da, esaten da, trabeseko panela, bai / [- ein sus dibujo asko edo olan?] bai, ein tas, bai / [- oin esti dxuten arrantzaliek ona ala?] bai bai bai dxuten die, asko Apora / [- au atunetan da usaten dena?] bai, bai, usaten dauie / [- Aporako markaten da?] bai, bai, markaten da / [- ikusten di orrek?] e? Bai, ikusten di bai.. / [- Mundekara portora etorte sien?] otorte sien bai, bai, nutria / [- emen usa di orrek?] usa die bai bai bai, bai / [- da oin be eitxen da ori?] bai bai bai bai, eitxen da bai / [- alkondari esateko "mariñerie"?] baitxe esate san, "alkondarie" ta baitxe "mariñeri" be, (esaten san), bai, bai. Bai esaten tzon bai / [- pasa da ori?] bai pasa da bai bai bai bai, pasa da, pasa da / ..bai esaten da "gusan ametik" eta "abante be ametipe" bai, esaten da, bai, esaten da bai, "abante ametik", bai, esaten da / [- dxo Ondarru ta dxo Motriku ibilli] bai, bai, bai, esaten da / da bertan e erre edo, saltzan imiñi edo, taberneruek eta, dxate san, bai / [- da len be oten sien?] bai bai bai, ote sien / dxute siñin alan ba lau ordu edo lau ordu ta erdi edo, enbarraten espasiñen ba, lau ordu ta erdi edo bost edo / [- ikusi su -frail.-?] bai bai bai bai, otorten da bai / [- orrek itxasotik esti ikusiko esta?] bai, ukusten die, ukusten die / [- algak txarri xeri emoten dxaken dxateko?] omoten tzozen bai, bai / [- amen usaten san ori?] bai usaten san bai / *ZAMUDIO*: Esetu du bai

gerraostean -113 / *ARRATIALDEA*: Aite, ba, soldadiskan lelokeri asko iten dire ta ba, bai, ibili naintzen neskato onegas -149 / ori ukusirik i etxagun orrek e yaurtin in iotzen igitie, aldan gustien, da oño! yo auen bai sube ori te bertan tragau, -229 / Emongosu koipetzu? - Bai, emongotzut! -251 / da koipetzu emongosu? - Bai, emongotzut! -251 / - Ai!, aistu yaku liburue. Itxi dogu kuebako atakan. Joango saintekes eske aixe libru ai? - Ba, bai, joango nas! -254

Be

ARRATIALDEA: Baye au nik eroan be esin nai, asko pisituten dau onek! -205 / Upora nik inyoten beste bija esilai kalkulau be. -258

Honeek salbuespenak dira, askoz ugariagoak dira kontrakoak, alper hemen imini ez.

Beharrean

MUNDAKA: atxiñe tínti itxe san, tínti erosi biarrin ba, matxaka ta egosi (ta..) tinti itxe san

Ei

ARRATIALDEA: D'untxe akordau yat, ba baten bat seguru elexakoak a pasau te es i sen belaunikotu te kondenu in i sen lepoan ekarren karga ta gusti -105 / da gero in erresu bet eta sekretoan enterrau ainbaten si-bedar ori, da osatu iten i de -106 / da andik ebilen errekatxori betek e bere busten ikerea urean busti te sosoak ineko kakori garbitu in i auen seguru. -131 / Orduen konturetu i sirean ba erderas iñoana etzala goardiek aitu otziena, da ba, *ATERA I AURIEN* gartzelati. -151 / parte txarrekoen bildurre daukela ta, entzutea ta, kurtzea in iotzen basu orreri ta *EDAN I AUEN* seguru sagardo ori. Da, akabaurduen basu ori, *OPATU IYOTZEN* seguru te, esan i otzen: -156 / ... Manualdeko txarkori, gora ta bera pasaurien. Da *URTEN I AUEN* odola -160 / ..serakustiek artute yoan sirean subi ori iten. Da *YOAN I SIREAN* ba partidea esta, d'atzeti koxo bat - 163 / Da gaubean lo daeala, desoran, *ETORRI I SIAN* seguru, *BARRUNTAU I AUSEN* berbalotzak. -171 / ..da ba dispunidu i aurien estegu ori, bodori. Eskondu i sirean da ba semetxu bet auki be bai, -212 / Murtxoango landara gora eldu senean, bera kuyetako kaballorik es i egoan seguru. Aldendu i sian kaballook, ixildu i sian seguru. -215 / Lamiñea etorten yakon tximiniti sapatuitan. Atxine opilek erretan sian labean, oin bere yakingosu, erretan dires, da, etorte i akon da: -251 / bildurres baye lagundu i eutzien seguru -261 / Da neskaxi orrek artu t'eroan i otzesan dendereari da emon ei otzesan dendereari diruok. -267 / d'esin urten, tximiniti esin atara aspire ori, baia urten i auen. -268

Esklamazionetan

ZAMUDIO: antxe be ollogorra! yeusi dok!, gusurre, kaseruek beste alderdien, yeusi dok! – 154 / Ene salbe gare esa neutzen gixonari –294 / *ARRATIALDEA*: Bueno, ba galdute saos! Ori deabrue ixin de da galduko satu! –163 / Yoten dau argi ori... da gero, oño!, a-ger-tu- ya-ko-san ba!!! –217 / Ser pasetan yatzu ba? - Urten dustie besteok! –217 / Bota nok! Oin dana nautzako. – 225

Galderetan

MUNDAKA: [- "errekala" esaten da?] erre kala, bai. Errekala su? Esatiles ia ondu dxo basu ta erre kala, bai / fondie da esate baterako, "fondiku?" Esatiles, pregunta bateles beste bateri, da fondo! ba fóno-mon. Fondie? Fondiku? Esatiles, ori da, bai / entenite stasu ser gu doten esan? / imin notzun esta? Bai / Nik etzut eñ au, ein tzu(t) nik au? / [-jausi grabadora-] ai apurtu da? / Entenite su esta? / se kalau dau? Pasako gara edo eskara pasako? Ondu dxoku edo estu dxoko? / bai. Entzungo dau esta? markako dau? / [- Bermion entzun dot "despatxa", "despatxa su palangrie"?] bai e bota da, bota. "Akaba su palangri?" be bai esaten da, amaitxu sue botatie? Amaitxu su bótiatie? / *ZAMUDIO*: Sarriten abanteu ingo eurien arek, kafe utze, akordeta sara? –39 / Txarrie ilte sanean, akortan sara? lumindu estiten urdie – 289 / *ARRATIALDEA*: Ikustona Mundue, egunean baño egunean ederrago! –99 / Emen egoan etzea, andie, esetu sendun a etze sarra? Esendun esetu? –175 / nosago ingo yupa?, ingo yuk? –193 / Ikustosue? –220 / Akordetan yata i te ire anaya Aldekotxeko Soloandire gari-sabaltan yoan da gari-metan selan topau senduen subea? –286

Inperatiboa

MUNDAKA: Da au da Altarriko eskiñadie, au, imiñi gura basu / Ganera estaipadakat or, amata apur baten / *ARRATIALDEA*: Oin yosisek arrautzok! –242

-KO (ustea)

MUNDAKA: iru tuntux. Ondiño ongo die onetan loidxetan, neuk okin naitxusen e lau edo bost da omon notzan e mutil lagun bateri / "norteko ixarra" beti [- arraintzaliiek beütuten sauien dxakitxeko-] bueno, ordun, ordun e, beütuko bien, se konpasape alga:tekuk eta, ordun edosetara ibiltxe sin itxasora / [- mapan ikusko da ori?] igual ongo da bai / [- marka bat edo seuser da "Abade mendi"?] ixengo da, bai, euren / [- "Tonpoi andidxe" ta "Tonpoi txikidxe" estau?] ongo da, ongo da baye estai nik e / [- Bértxotxu badau kalie?] bai, bai. Mértxotxu [- suek Mértxotxu?] Mértxotxu, ongo da, ongo da / Gran Sol e, ukusko sun, dxausko siñen kontuen, esatiles e.. / [- ibil sara su ortik?] es, es. Pentza bes, igual ibilko giñen

bay dxakin bes / [- olako esakera gedxau daus?] ongo di baye akordora otor bihar / [euskeras bako ixenik orrek?] okingo dau baye, estaipa, estaipa via lactea- / [- olan belarridxe edo formi dakona konejuna] urtengo dau baye, bakixu, batzuk imintxen tzagu "Koneju" ixena ta beste batzuk beste gausa bat eta / [- emen ikusko da?] bai, igual ongo da / [- amen igual] bai, ongo da / [- leko bat-a "Eusebion txaboli agertuen"?] ixengo da, baye ori da, orreti ameko barruko kalak / [- akabaten dau, enai atrebite beste pregunta bat eitxen] igual ongo da, igual ataraku- / Dá kotzue, peskanti áurrien, da peskanti átzien, ukusko sendun / au gonbixe ixengo da? Ixengo da? / [- ongo di arrain geidxau esta? emen estausenak] bai, bai, bai, ongo di bai, bai, ongo di.. / ginbeleta, ori igual okingo (bin) bárkun be, okingo bien baye etzín be bai / [- angira-merrebaldie bermiotarrak esango dau igual] igual esango daue / Kargadero bat-a ori. Castro baiño Bilborautxuau eitxen da, mm.. dxungo siñen Castrora / talaidxeruk estaitx okin badau. Okingo ban, bai, bai, talaidxeruk e okingo ban, bai, bai, bai talaidxeruk okingo ban bai, bai / [- apaidxuntzako olanasko boltza bat ote san, apaidxuk gordeteko edo, olanasko boltza bat?] ongo san igual. Ongosana, ba guk e, estu-.. Oiñ, olanasko ori ongo san kordelak eta dxago-gordeteko / estau euskeras aiñenik. Oin ongo die, bay lengo euskeran esta on aiñenik / basin modun saus txo, berton. Baye, esango dauie, esta? Bermion igual esango dau- / Gero, fijako siñen, dau e, orra allega baiño lelau dau, aulan erranbla bateles gorantz / bai. Entzungo dau esta? markako dau? / [galerna gogor bat esan egon?] ba ongo san, astu / [- estaitx Bermioko museuen badakoe] egongo da, ongo da / *ARRATIALDEA*: Gero ba sue ixitukeran, guk u, yakingosu, ni nauk –238 / Baie estixin astoa, ixin de edo laminen bat edo sorginen bat. – Ba ixingo san Manu! –265

Narrazioa

MUNDAKA: bai, preparaten sara, da, erri maten, erri mate sara, lárگا!, lárگا, da, lotzen da sarie amarrata, e, bragerien / Da, dxun san a be, antzarra agarraten, da antzarra agarra banien, labrasta tzon, bakixu sebu okitxen dau-te, labrasta tzon da toleta sartu ban e, sayetzetatik / Da.. an urak eta botaten da, oño! Otor san konortera, da geugas ibiltxen gendun barruen / kostura lusi da.. desasidute su... artze su au esta? / *ZAMUDIO*: ori dala ta estala errieltan ikusi doas, pujea jo tzolako, ta ilte san da iminte san mayen ganean –213 / inok esueen yakiten nor atako deuren baye koyu te ba, etorte siren ta emote otzuen eskue ta yoate sintzen ta betetan korrue yoate siren –217 / Guk bera bajatu te, gero koiten gendusen da sabalta san da, sabaldu ixini tauena ankeas sapaltan gendun de –271 / ta esa otzen antxe geldí egoteko, eta yoan san eta eroa utzien ara –412 / baye esan

ixen ori, bajatu gintzen ta, pasietan yoan gintzen Ranblasa ikusten -413 / *ARRATIALDEA*: Ori entzun botzen ba se, *ASARRATUTEN YAKO* eguskie, *ARTZEAN DAU* esku biepete txinger gori bere barruti ta plast! arpegi arpegire bototzesan txingerrok itargieri / baltzitu arteñoakoak emon otziesan karlistak eta gaulendien katuke ta al da(n) moduen *ALLEGAU SEN* etzera. Da klaro, *OIRATU AUDIEN* da medikueri esaten be bildur, da ba ogetaka egunek in ausen oiti yagi barik -109 / -Makurtu te artisek auk! -esan i otzen gixonak-. Orduen Patakon *MAKURTU SEN* diruok o kuxetako, baye orduen, ... -119 / *ALLEGAU SIREAN* propitario baten etze ondora be ta an a, -120 / gau beranduen argie ikusten i audien da txokaute egosan seguru. Arrimau sirean da ollarrak sorotz in i otzien arbolan baten ganetik eta ene!, lapurrek! -120 / Lapurrok o luse eretxite egosan da alangon baten aurretako bat *ARRIMAU I SEN* ilunetan da ba supastarrera eldu sanean... -121 (?) / eta ondiño ollarrak a kukurruku iten i otzen suteko bentana barrutik. Lapur ori *YOAN SAN* lagunokana ta ser? -121 / da egun beten *YOAN SAN* abadeagana pregunte etxeko andrea, ba a ber ser ein leion edo ba, -122 / Da, abadeak esanotzen ba: “Esaiozu ia ser deseetan yakon” Da *PREGUNTAU OTZEN* da esanotzen: “promesa bat itxi dauela kunplidu barik, urlri elexan mesa bat entzuteko...” Da *YOAN SAN* androri kunpriduten promesori da mesea akabau sen orduen *ESKATUTZEN* pañelu bet emoteko, ba agur iteko. -122 / gixon sekenan batek e bere aite artu lepoan da ba asilora bidea artu i auen. *YOAN SAN* bideripide txit erdi bera be in barik aiteri -124 / da alangonbaten an a bidekurtzeroan bateko arri nausi beten yarritea pentzauuen. *PARAU SIREAN* ba deskantzu apur bet artzean, ixilik, -125 / eta *Uriondora* yoan bear yoat ia an se topetan yoadan, an a ordureko sukutute ongosak eta lapikook. Da ba *YOAN SAN* beresiri(k)p(b)eresi te ba *Uriondora* allegau sanean ser? -130 / “ni naure ama il in yatala errekaduegas datorrena il ingot”. Da ba *IL YAKON* amori baye iñok es i auken adorerik errekadu ori eroateko sein *Salomonek* atzena emon. -137 / Ori esatea baño espok o nauk ingo yoat! Da *YOAN IN SEN* auskaldun ori te bape ikera barik i yo *Salomonen* ateok eta badiñotzo: -137 / an i egoan andrasko bat ume yasoa besoatan dala da nor ete dan es ete dan, da ba alangonbaten *ARRIMAU YAKON* eskondu bear auen mutileri ta ser? -148 / Surok ixilik on d’ekin gorueteari, nauk esangodas esan beadireanok eta, se agoa askatan bosue askatu, neskasar lotuko sarie. *ETORRI I SEN* baten bat errekadu iten da ba amori berbagure iru alabon aurrean -155 / eta liñoan kantea kantaukotziet”. D’asi sen liñoan kantea kantetan. -159 / D’ori liñoan kante ori bera(k)tx(y)akin auen, da, asi sen da akabau iten yakon arin -159 / Da alangonbaten

ba orretan daosela ba yo auen arri kanpaiak elexan. -159 / Ba gaur gauberorduko oni(k) kanpoak nitanak apurtu ingodas! -161 / Eta *YOAN SAN* a gixon ori eta abadea larri parausen -161 / Eta firmauen selan alan itargien argipean da *KONFORMAU SIREAN* sube ori iteko. -162 / ..da topaixu orixe d’aber deabruok ori sube ori in akabaurduko aber orrek ullar orrek e yoten badau! D’*ASI SEN*, asi sen topetan da topetan da topetan da topauen -163 / Da deabru orrek e, berbas e, sertutzen ba: “ingotzut subie emoten bostesu arimea” ta “emongotzut”. D’asisirean gaubean arimetako kanpaia(k)tx(y)oorduen sube oro iten deabruok -179 / da orregaitipa esotzen iños ikusi ankarik. Eta *FIJAU SEN* da fijau senean, d’asi sen pentzetan, -182 / Da gero mutil ori ba ya ikusi auenean sera dala, lamiñea dala ba olan entzuteatati te, ausokoak eta esanda, da *KONTURATU SEN* da mutil ori disgustuti il in sen. -182 / Bai gero, bere arimea emon edo espabere ito. Da mutil ori *ESTUTU SEN* da, ainbetenporan... -184 / ...d’urtaisu ostairantza, espabe agarrau te bera daoen baño barrurago eroango satu te kondenaute parauko sara. Da *YOAN SAN* da, esanotzen ba, -187 / Da urten auen altaraurrera, da, ostaire beitate, esauenales topau sakristaurik i mesea erasoteko, atzera yoan, da mudau t’eskapauen. -187 / Ba nau(k) lagundukotzut, eta etorten danean ori abade ori esaistesu; “untxetorride”. Da *PARAU SIREAN*. -188 / Perutxu gaistoan anaje bat egon san kridu jentil betegas. D’esin auen gausonik in d’*ETORRI SEN* etzera. -190 / Da *YOAN SAN* yentilegana d’esan otzen ia selan doan. -191 / ...da *YOAN SAN* yentilen ankarteti te *TENTAUTZEN* lepoan narruen, d’arranagas da... - I besas ba! Da *PASAUEN* yentilek. -192 / Ta besteak auki auen anillo bat: “emeñaok, emeñaok, emeñaok” esatauena da *BOTAUEN* da Perutxuk atzamarrean sartu t’esin atera. -192 / *BOTAUEN* yentilek urrin arrie, -193 / Da yentile ixin sen *Salamankakoa*. Da *YOAN SIREAN* urrungo egunean palankeagas seinek urrinago bota. -193 / Da *YOAN SIREAN* irurek eta bidean doasela... -196 / Lenengo lekue in yotzian kortan, txarrikorta edo kortatxi eder bat. *ASI YUEN* txarri ori te bere tertzioan kapau be bai, -198 / *ALLEGAU SOASEN* gabonok eta ba *ASI SOASEN* auren preparatibook iten. -198 / Esan d’egin seguru. *GOBERNAU YUEN* txarri ori te ba *ELDU SOAN* orduko urteko gabon aurretuxe ta ba *BOTA YUEN* errekadue auso gustietara ta matarifeari en partikular. -198 / ori txarriiltekoa aniseri esaten yotzian, anis korrienteari, te ba *YATZI SOASEN* kortara. -199 / Es, su es, gutariko batxoango da, su geldi emen, sirkinik in barik! Da *YOAN SAN* ba bata eta arrabeari eskatu otzen makilea -205 / “Urteisu emeti eskuetan daukosun de gusti...”. Eta *URTEN AUEN*. -211 / Ta beste au indertzue ta, gixon bildurbakoa ta... *YOTEN DAU* argi ori... da

gero, oño!, a-ger-tu- ya-ko-san ba!!! ASTEN YAKOS atzerikara segiduten da beste au estu te larri. -217 / ELDU SEN aiñeketa baten Adaroko Inisio Mantxuen etzera. D'ekarren sustuegas atea yoteko asti barik, bota ate sar ori ta SARTU SEN barrure. -217 / Da yoan sirian komentuko superiorragana d'ETORRI SEN superior ori t'estolea imini -220 / Da orduntxe memorire etorri te Upos berako mendiesotu, da YOAN SAN etzera. -223 / ASTEN DIRE serok o ba frakagorriok arrie ekarri eta arrie landu, -226 / YOAN SAN da ba, fraide orrepadiñotzo: -228 / soas da saspí erriteko kanpayatxoteko agindisu. YO SITUESAN ba kanpayok -228 / d'esin bere burue neskasar ikusi. Eskondu sen, da etxon da etxon be etxaguntzara eskondu sen. -248 / Ao ixilik eta yoai beresi barrure da susendisek alik eta baina-parrarik i artesanak! Yoan yakon ba gixon ori te erreskan aurkituten i ausen baina-parra artesak. -248 / Da koipe ori erretan dala, joten dau espanetan sorgin ori -252 / Yoan san da kandelok amatau t'aterausen d'atereas naste-naste... -257 / Da baten pasau yatan, etornintzen balde sabalagas, d'or etzie baño beratxogoan, yaustenas da katxarroakustiyek apurtu niñusen. -258 / Bueno, entzun dau gixontxu orrek ori, da yoan da Villarora -265 / Ba, soas arantzean d'esaiosú Josepari - Bai, esan beotzet. Yoan da t'esán dotzo: -266 / Bueno, ta TZAK! Anilloa. Gorde auen d'eroauen, da desaparesidu yakon gixon ori. Etor sala etzera ta gero pentzau -280 / Yoan ei sirean batzuk, ortxe bertan Supileorren, kuebara. -284 / Subea gorde yakien, da segidu aurien anayok, -285 / In iotzen kargu te urrungo juntau sireanean beitututen dotzo ta... -288 / San Juan egune be allegau sen da, badoas, intillatu daurie Mañariko Markamingo erroatoko andaparea bateti ta bestera eta ene! -288

Ela

ARRATIALDEA: Artusela batzuk seguru eta ba yoan sala etzera da, etzean ba ikusirik... -156 / Esan otzela ba serorrek, an egoan orrek e, kriduek: -156 / Da bidiru atzera artu d'ALTZAU SALA seguru ba usabori, Anbotoko Señorea altzau sala, da MOGIDU SALA ba a serturien orduen galapan etzerantz -156 / uri nausien baten erregean alaban bat ostu auelaskoa dragoiyen batek eta orduen aitek lau semeok ofresidu otziesela ta LOGRAU AUDIELA alabori ekarte -242 / Da egoan gure beintxea, da yoan sireala ta yo, -271

Mendeko esaldietan:

BA- (baldintza)

MUNDAKA: Onek salbaidxuek, pikaten batzu, ño! dolore gogorrek omoten txus / único dako, bustenien, sué esaten tzaguna (o)lan pikó bi, bai. Ño! e sartzen badau e, dolore gogorrek emoten dauena / ixurdirin gibela, imiñi kasuela baten, saltita, da txarridxen gibela imiñi beste

kasuelan, deskuidaten basara esetz aserta seiñdxen ixurdina ta sein(dxen) txarridxena / musturretik imintxen da txikota amarrata sarie, da antxe geldi, mallaten bada mallaten da ta espada mallaten esta mallaten / amataten badau farol berdie = salidie / komeniten badxatzu, amen dau, au be / da orrek eitxen dau(e), pikaten ba(d-) asguri ta olakue, piká, piká asko / Da sapo suridxe da, estakona ori. Egosten basu (be) sapo suridxe eitxen da, ur asko emoten dau, da baltzak es / akordako nai baye... beñ e sarratuten banai e / Esatiles e, e! Preguntaten batzu batek: non dau kapitxena? / Ya karretin barrun- la atrapatzen bu / bein sartzen bada estako eskaperik / E... ia akordaten badxas gero / abadak otorten dinin portura edo agertuten badi: "Ene bada! Egualdi txarrak datos oin be!" / uretara allega baiño lélau, sarratuten bada, segidu eingo dau mendebalak / ni enu berbarik eitxen e, kendu gu(ra badaue) kendu deidxela / Tunbaten badxatzu, eitxen dauie orreles, selan da ori, bentosiles eitxen dau / e apaidxo bat bóatzen da, e, atesaten badau, erri(e)manda / da igual enbarkasiño bat-au an, eskapa batzo edo, albotik ein batzo, mandatik ein batzo, berak eitxeko etxadie / [- da peligrosuk ixengo di orrek arrañek es?] e áinkaten batzu bai.. / BA-BE: Da, batek e-, erute bin e, banderi(ri) bostak edo seira bardin, galtzen basin be ba topate sin e, e koño a banderi geure-, geure lagune da / *ZAMUDIO:* kanpoan basaus eta barruntetan badosu esaten deure, gurean amak esateuen, purgatorioko arimen bat penetan dauela -94 / San Juan madarie, tratetan espaosu kokoak eroaten deu -143 / Ganadue deskuidetan basara da gure moduen -171 / se ori, urtetan baotzo, beye trageu iten datzu -171 / Jausten bada, uren korrienteak bera daroa ta estau ataterik -195 / Erdibituten baosu begi bet oki diela -276 / Ikeratuten basara laudardan nau -282 / erosten espaosu ixin du geuk eroan -394 / etorten bada baraas ingot berba -394 / itxiko dotzut galtzean espaostesu -394 / *ARRATIALDEA:* Oin i estu iten baye karabi suloak etze inguru gustietan daos, ortxe daukosus untxe be Kurtzebarriko kurban edo Isisi ganeko jitanuen lekuen ikusi gure bosus -104 / gosea emoten ixin yostiek eta urten in bear mundurik aramayo bixiko banok. -120 / Bepuruek edo betxintak astun, da deskuidetan basara agobixerrakas, yakatzu -140 / eskontan badire laratzuek esotuko dauela egunerokoan -145 / Ni nauk esinai geao da kurtze au kanbiauko baseustike? -233 / Esan auena esan bauen ba se, -244

-KO

ARRATIALDEA: d'errekakustiek arraspetako esan otziela ba kenduko badire. -206

BA- (zehir galdera)

MUNDAKA: Argi berdi oten basan, dudán, ori ixeten san dudie, urtengo bada espada / Da

eurak debatite bien, esatiles eurek diskutite bien urten biar bada edo espada / ein bi-xeten sien, budxek brasie, esatiles e, onenbeste brasatan imiñi, falta badau edo espadau / Oiñ estaitx, seitxi galdu den. Galdu bada erun dauilakon, kumerarte, edo, deterjentik eta gausek illdxaueiakon / Bai, enai akordaten, ia akordaten banai e.. enai akordaten / Berdi ixeten san, e esperan, osea, urtengo badau edo espadau / abanlaridxe, ia erratuten bagara. Abanlaridxe / Da egualdi txarra badau señeruk eskeitxen dau argi berdie, dudan dausenien e, urtengo badau espadau / selan esplikako tzut, ia.. esplikatematzut, ia.. amen dau kofradi sarra / *ARRATIALDEA*: nik estaipa, tximini suloti idergibetea ala inisituen baten argie ukusi bauen espauen badiñotzo: -153 / ba or Salamanka ondoko kapitalan baten in audiela juisio bat emeko neskatoan bat sorgindu baudien espaudien -300

Erlatiboa

MUNDAKA: enmalle, mallaten dena arrañe, bai, ori (da) tresmalle. Orretie mallaten dinak, tresmalle, mallabakarra, bolantie, da, orretie, arrañe malla eitxen dinati orrek [Lehenengoan eta normalean, "egin" barik, baina bigarrenean, azpimarratuteko, erabili leiteke] / brogie, erramun brogie? Agarraten tzasuna, bai / [- da "tapa de la escotilla"?] ba "tapa", sarratuten dena, eskotillie bera sarratuten d(e)n tapie, kaja bateles, sarratuten dena bai / bai, dxun denin e esatiles, bajamarien, ba lotzen dinak ba posúek / gáltzaidxe, e, esatiles eskurriten dena, gáltzaidxe, a dxuten san balda batera / [- "singaleku" ser da?] au. Singaten dena / bay tertza faltaue personie gu dau esan, dana, selan e, esatiles e, edaten dauena, énbrakas dabillena, a-, ori bestie, ori da, tertza faltaue. E ostuten dauena, da, dana nastin e, esu enteniten? / ba, edose klase arrain etorten da, da, arek txikidxe ta apartaten sinak ba saborreidxe / au da tanbutxue, aurreko arraintxoko entradien-, sarratuten dena, a da tanbutxue / *ZAMUDIO*: Ori matrise da, urteta otzena -171 / *ARRATIALDEA*: an i egoan andrasko bat ume yasoa besoatan dala da nor ete dan es ete dan, da ba alangonbaten arrimau yakon eskondu bear auen mutileri ta ser? -148 / Esan auena esan bauen ba se, -244

Ezik

ARRATIALDEA: Eta gaur be ser?, untau esik i ser? -144

Ezker

ARRATIALDEA: iños onik i bero antzak a lepora be bai gañetu deskuidau eskero -109 / Se ingo yoapa, bein gausestandu eskero enayuekure d'andafuerasko yantzie emon yaustiek -119

-LA (Konpletiboa)

MUNDAKA: Amen e, pentzaten dot atako sule... bai se dakosu palangriek / [- aixerriku ekarko dauela] ekarko dauela, eso es, bai / Da erdidxen eitxe (ba)ban sue, ixeten san bertan e, bertan erdidxen dela arrañe, ukusten dauela, bai / Orrek bestik ein bi dau, dxakitxeko konforme dauena, esan tzonagas.. luse bat, da labur bat, luse bat, da labur bat. Dxakitxeko, entenidu tzola.. béstiri, eso es

ZAMUDIO: Baye berrogei te lau urte dire amama il sala, ortik ixengo da kendu siela -42 / ta gure aitek esateuen: Il dala ta mesamat ixen tziela sor -403 / da begisko estosu in esaten dotziela sarriten ba, ta in dotziela -404 / esan diela ser gu deuen, eta ba esan tzola -417 / edo kunplidu barik yoan direlako eta urten dotziela eta esan tziela ba -418 / *ARRATIALDEA*: da lañoak urten otzienean: - "Gureak in dau, akabau de" Orduen sertu sirean yentilok, akabau sireala. -204 / Da il sala entzun auen orduen orrek il sala entzun auen orduen, ai! -266 / Au dana, etor sienien errogatibak ya esaten aurien akabau siala sorginak. -277 / Da gero an kandela negarren bat edo bi topau basituesan espasituesan, ie axe ori parau in yakola ta yoan sala abade ori bere lekure. -284 / gutzako orixe ixingo litike bajasandie, -esan iotzen-, euren inerratroango leitekésala. -288 / Orriperbok esan dotzesusenean, sesan dotzu, etorriko dala? - Bai, etorriko dala esan daust. -289

-LA ETA

ZAMUDIO: estako arkoirixeri aitu bear, ba aginek usteltan direla ta -118 / iru beyekas etor siren gure gortara, etzea bota yotziela ta -396 / *ARRATIALDEA*: da esan i otzen e nobioak a, andi giltza suloti begitu daiela emongoutzela ta. -270

-LAKO

MUNDAKA: Gu mutil txikidxek-arela ba bete-, betikotan esaten tzagun, tapaten ixen doskulakon urek / Muru:tan bertan ure badau, se dragá dauilakon e astilleruntzat eta olan baye, Kanalen da órretan, txárren-txárren dau / algaretin dabill au erlojue, bai. Edo atrasaten da edo adelantaten delakon edo, atzeratuten dalakon edo aurreratuten dalakon ba "algaretin dabill" / "An eiñdxau bela arek". Eskapa dauelakon / Personi au miñin (imiñtze) sue, eser ein barik, esate baterako, edo eiñdxaueiakon, au-miñien / *ARRATIALDEA*: D'eskerrikasko lagundustesuleko, Purgatorioan egonas d'oin serure noa ta. -188

-LEZ

MUNDAKA: da eitxen di sarik sarritxen galdu, bai, kargá eitxen da pixue, da, pegaten deles, malletan pegaten deles ba, sarritxen eitxen da galdu / bi ekar bin, kumek. Da ukusi naitxusenales, ba orreixik, nutria

-NA

ZAMUDIO: Grasiak etorri dana! -319 /
akorde nas erosi dosune -397

-NEAN

MUNDAKA: Da atalu saltaten dauenien egualdi ona dauela, egualdi ona / [- igual korronta badau au gero-] plegaten da, bai baye plegaten denin orretarako dako pangie / ordun esko-apaidxue. Esko-apaidxue bota, da agarrate banin ba, gora / Da, atiek, erriten dau e martxamartxa-martxan da, atiek sabalduten dinien, ate bidxek sabalduten dinien- / bixidxe da ori. Da gero, allegaten da denpora bat, ill eitxen dena. Da ori iltxen denin du ondora / trañin saku imintxen senien, arrañe itxoten sanien, goiko urkulun imintxen san / olorrue? Olórruek [-apurtu edo-] ba apurtuten dauenien ba, ño! Olorruetaus. An, apurtuten dauenin bitza ataten dauena, a da olorrue / txupoye da, okitxen dauena aspidxen biberuek, atateko-, utzitxu bi dauinien, utzitxu bi (denin) biberuek, andik ataten dau biberu- txupoyetatik urteten dau urek / arrañe dxosí dot, ori da, dxoste sunin, engantxate sunien, arrañe engantxate sunien, dxosi dot / a bestis amaitxuten sunien eruen beste bat.. bai bai, amaitxute sunien ba, ori kálana ta erungo su / selan kanpora dxuen, sarratuta dau, da agertuten denien, agertuten denien e, esi lei esan ametik e, a mendidxe (edo) ori mendidxe, agertuten denien, dau ori e, ori baixi ori / bruse = sepillue, balditen denin enbarkasiñu garbiteko / [- sarratukeran ser gudau esan, estanin ikusten?] tapaten denin, bai. Sarratu, tapa itxen denien, esatiles beste mendi batek tapaten dauenien, ori da sarratu / da ebai eitxen tzun e, atzamarra, orreixik usaten san, gogortu arte, beñ atzamarra gogortuten senien, bápés / Se lastu bakixu oridxe da, da bustitxen d(e)nin ondiño oridxau eitxen da / Da omoten doskun olan mariten giñenien, gixon sarrak omoten doskun, makallue / Da, allegaten dinin (a eitxen dau) trínke / Ori, diaridxo modure eruten gendun ba, enbarrate siñenien ba "amen enbarra dot" edo / Orduen, entera giñenin geu dxun giñen barrure ta, esan tzagun ba / Por regla jeneral, sus Mundekako erridxoti gora, o sea Mundeka- ametik, elixatzetik gora, da, allegaten sarenien, dxun bi xu bertako Txatxarramendiko / Beraldidxe da urteten dauenien / punteri baiño, e-, esatiles eitxen sinin tertzarako, faltate banin edo, ámo-fáltak, deitxuten dxakon órreri / Da gero, beteten denien, bera arrañe beteten eitxen dau bustenas dxo / Berau e, asala be suridxau okitxen dau tripa suridxek, da egosten sunin-asko galtzen da uretan / baitxe esaten da, atxiñe esaten san mari:te senien "aur dau arbidxe botaten" / askanengo okitxen dauen txikota, eitxen da(la e) bota, da, botaten denin da "áurrie", "áurreko txikota" / *ZAMUDIO*: Ilten sanean bat, ba yoate san ara -99 / Ta betetu eueanean ixin sartu ixeuen ba sotza -191 /

Traben sarran iteuren Samudion erremata baye ilte sanean -213 / edo arrotu edo sartu danean, ai ori sorri bistue da -269 / Bellegitute sanean tirisie esate akon a -272 / Satzitu soloa, satzituden danean, satzitu, sas sabaltan goas -295 / amari ernege asote otzesunean soas eusora eta eskatu iotzesu tardantzea areri -333 / atzenean berotu sanean esayotzon: -408 / *ARRATIALDEA*: Eta fijau sen da fijau senean, d'asi sen pentzetan, -182 / Da, etorri sanean, Perutxu gaistoak esan otzen bera yoango dala ordes, -190

Orduko

MUNDAKA: Su allegate siñin sarratu daueneko, da beste batzuk ba sarratu orduko allega ta e! da igual kasuripes da / *ZAMUDIO*: Ixitu orduko bentanea ixixu -71

Subjuntiboa

MUNDAKA: ni enu barbarik eitxen e, kendu gu(ra badaue) kendu deidxela / *ZAMUDIO*: Denak pasetauren len elgorrie, karo oin indesinoak emoten dotzues etorri estitesan -34 / Guri esate oskuen ito esteitesan gomituegas edo ito esteitesan -35 / baye esate san ori ukutu estitzien umeak areri -74 / surteko eutzek esteko txinboan moduko kolorerik, garbitu deixela -82 / Mari difuntea ta biok, mesa bat, ondu diten e, grabe egoan bai, te ondu diten -88 / abadeari emon edo eleixara emon edo iteurien il diten -98 / inesituek eskape dien sartu esteiten -119 / eta manta bat imini ganeti otzitu estiten -172 / Solte estakion amarreu in bixite san -268 / eratzi te gero emoteko sera, infesinoaiti eta, koyu estien -276 / Koxu ori umeori yeusi esteiten -287 / itxoroixu seu pe serbidu deitzun -295 / eta mesea i yotzien sufridu giau in estien, il diten -297 / orrek gudeu ni lotu niten -397 / *ARRATIALDEA*: ..d'ardiek lepoan laneagaiti tentaute pasetauren kaderarteti eskapau estayon Perutxuk. -192 / Da barriro bota ei otzen maldesiñoa, an kuebatan es, beste lekuen batera, il eitea gure i auen, il daiten. -249 / Bueno ba, etorri daitela alabea bedinkasiñoa botateko. -281 / ori be Jangoikoak ine dok eta, bixi daitela! -285

Zehar galdera (EA ... -N)

ARRATIALDEA: "urliek onexenbeste opatu osku" esaten gauntzen ia yausten dan -117

4. Ondorioak

"Egin" aditzaren galdegaitasuna azpimarratuteko erabilten da, beste aditz baten oposizioan edo ostantzean. Izenordain indartuen edo -xe-dun erakusle-adberbioen parekoa da. Aditz trinkoakaz agertuten dan "etorri dator" sistemearen parekoa be bada baina hau irakurriko corpusean sano maiztasun txikikoa izan da.

“Egin”-dunak, orduan, forma markatuak edo indartuak dira. Aditzaren aurrean galdegairik egon ezean eta “egin” erabili ezean forma ez markatuak daukaguz, aditzaren ekintzea semantikoki garrantzitsuena izan beharrean aspektua marketan dabe sarri: “entzun dot hori”, erderara askotan “ya” moduan itzuli leitekena: “ya he oído eso”. Beste batzutan baietza adierazo leike. Baina adibideetan ikusten dogunez semantikeari ez eze sintaxiari be aitu behar jako eta hainbat kontestutan, mendeko esaldietan batez be, forma neutroa “egin” bakoa litzateke. “Egin”-dunak kontestu horreetan agertuten diranean balio berezia edo adierazkorra hartzen dabe.

Honeek dira berez “egin” barik erabilten diranak, kasurik argienak:

- Ahalera
- Esklamazinoak
- galdegaia aurkeztuten dabenak: “eta esan eutsan:”
- egitura lexikalizadu batzuk: sayetzak apurtu dakos (cfr. Yosteko makiñea apurtu in da), nik berbea yan dot, egun biri paten bixerra kentzeauen. Zerrenda luzea egin behar litzateke: hankea apurtu dot, etab.
- narrazino erakoak: Allegau zan, ikusi eban eta...

Mendeko esaldietan:

- ba- (baldintza)
- ba- (zehir galdera)
- erlatiboa
- lako
- nean
- subjuntiboa

Dana dala, lehen esan dogun moduan, debekurik ez dago eta balio berezi bategaz “egin” erabili leiteke. Honetan desbardintasun bat ikusten dot Mundakaren eta besteen artean. Oinarrian hiru eskualdeak bardinak diran arren Bermeoaldea kontserbatzaileagoa da “egin” mendekoetan erabilteko orduan. Beste desbardintasun bat aitatutearren “behar izan” aditzagaz Mundakan “egin” derrigorrezkoa dala esan geinken arren, besteetan ez dira gitxi hainbakoak. Datu barriak gure euskalkiaren barruan eta beste euskalkietan dagozan desbardintasun gehiago argituten lagunduko ahal dabe.